

UNIX-sovellusohjelmointi Osa 2

Sisältö

- Prosessien välinen kommunikointi: putket
- Prosessien välinen kommunikointi: IPC
- Säikeet ja synkronointi
- Muuta mielenkiintoista

Prosessien välinen kommunikointi

Prosessin vaikutuksesta toisiinsa

- Prosessit vaikuttavat toisiinsa suoraan ja epäsuoraan:
 - Kilpailu resursseista (CPU, muisti, siirräntä)
 - `fork()` / `wait()`
 - Yhteiset levytiedostot tai niiden olemassaolo
 - Signaalit
 - Tiedostolukot
 - Muistiin kuvattu tiedosto
 - Pseudopääte eli terminaali
 - Putket, FIFOt
 - Sanomanvälitys
 - Yhteiskäytössä oleva muisti
 - Semaforit

Prosessien välinen kommunikointi: sisältö

- Terminal I/O
- Putket: nimeämättömät, nimetyt
- Inter-process communication (IPC): System V ja POSIX
 - Viestit
 - Semaforit
 - Jaettu muisti

Prosessien välinen kommunikointi: terminal I/O

Terminal I/O

- Terminaalilla viitataan erilaisiin laitteisiin, esim.
 - Terminaali-istunto
 - Fyysisesti yhteenliitetyt laitteet (terminaalilaite ja palvelin)
 - Modeemit
 - Tulostin
- Terminaalipohjaisen siirräntä on jokseenkin monimutkaista johtuen juuri laitteiden kirjosta
- Siirräntää voidaan ohjata ja säätää lukuisin eri parametrein
- Seuraavilla kalvoilla käsitellään lähinnä ns. terminaali-istuntoa

Terminal I/O

- Käynnistettävään prosessiin liittyy keskeisesti ns. "ohjaava terminaali", terminaali-istunto
- Terminaalin ominaisuuksiin voi itse vaikuttaa
- Oletusarvoisesti, terminaali esimerkiksi
 - Toistaa kaiken STDIN:iin kirjoitetun,
 - Palauttaa vain kokonaisia rivejä STDIN:stä
- Kaikilla terminaaleilla on nimi, jonka saa selville kutsulla `char *ctermid(char *s)`
- Yleensä terminaalin nimi on `"/dev/tty"`
- Esimerkki: `terminalio.c`

Terminal I/O

- Terminaalin ominaisuudet esitetään pääsääntöisesti lipukkeina
- Terminaalin ominaisuudet (lipukkeet) saa kutsulla:
`int tcgetattr(int fd, struct termios *termios_p)`
- Terminaalin ominaisuuksia voi muokata komennolla:
`int tcsetattr(int fd, int opt_actions, struct termios *p)`
- Kutsun tietorakenne `struct termios` sisältää kentät
 - `tcflag_t c_iflag` input modes
 - `tcflag_t c_oflag` output modes
 - `tcflag_t c_cflag` control modes
 - `tcflag_t c_lflag` local modes
 - `cc_t cc[NCCS]` control chars
- Asetetut arvot jäävät voimaan ohjelma päättyttyä
- Ominaisuuksien palauttaminen alkuasetuksiin voi olla ongelmallista (tallenna ne siis heti alkuunsa!)

Esimerkki: echo pois

```
#define ECHOFLAGS (ECHO | ECHOE | ECHOK | ECHONL)

int setecho(int fd, int onflag)
{
    int error;
    struct termios term;

    if (tcgetattr(fd, &term) == -1)
        return -1;
    if (onflag)
        term.c_lflag |= ECHOFLAGS; /* turn echo on */
    else
        term.c_lflag &= ~ECHOFLAGS; /* turn echo off */

    while (((error = tcsetattr(fd, TCSAFLUSH, &term))
        == -1) && (errno == EINTR)) ;

    return error;
}
```

Esimerkki: merkki kerrallaan

```
int setnoncanonical(int fd, int vmin, int vtime)
{
    int error;
    struct termios term;

    if (tcgetattr(fd, &term) == -1) /* get its termios */
        return -1;
    else
    {
        term.c_lflag &= ~ICANON;
        while (((error = tcsetattr(fd, TCSAFLUSH, &term))
            == -1) && (errno == EINTR)) ;
        if (error)
            return -1;
    }
    term.c_cc[VMIN] = (cc_t)vmin;
    term.c_cc[VTIME] = (cc_t)vtime;
    while (((error = tcsetattr(fd, TCSAFLUSH, &term))
        == -1) && (errno == EINTR)) ;
    return 0;
}
```

Prosessien välinen kommunikointi: putket

Putket

- UNIX/Linux järjestelmien yksinkertaisin prosessien välinen kommunikointimuoto on ns. putket
- Terminaalin komentorivillä voi komentoja putkittaa merkillä '|', esimerkiksi "ls -l | more" tai "ls -l | wc -l"
- Käyttöjärjestelmä pitää huolen siitä, että putkeen kirjoitetut merkit luetaan first-in-first-out järjestyksessä
- Vastaava toiminnallisuus saadaan aikaan omissa ohjelmissa
- Putkia on kahdenlaisia:
 - Nimeämätön: prosessiryhmän sisäiseen käyttöön
 - Nimetty: minkä tahansa prosessien välille

13/182

Nimeämättömät putket

- Nimeämätön putki luodaan funktiolla:
int pipe(int fd[2])
- Putki on puskuroitu
- Putki on erikoistiedosto, jolla on kaksi tiedostokuvaajaa:
 - fd[0] täältä voi lukea
 - fd[1] tänne voi kirjoittaa
- Putkella ei ole ulkopuolista nimeä tai paikkaa, ts. siihen voi viitata vain mainituilla tiedostokuvaajilla
- Putket toimivat vain saman prosessiryhmän sisällä
- Putki katoaa, kun prosessiryhmän suoritus päättyy

14/182

Nimeämättömät putket

- Putket on suunniteltu lähinnä äiti ja lapsi prosessien väliseen kommunikointiin
 - Äiti-prosessi luo putken
 - Fork-kutsussa lapsi perii äidin avoimet tiedostokuvaajat, jolloin se voi lukea tai kirjoittaa putkeen tarpeen mukaan
- Putkilla ei juuri ole käyttöä yhden prosessin sisällä
- Yhtä putkea järkevää käyttää vain yhteen suuntaan
- Kaksisuuntaiseen kommunikointi: kaksi putkea
- Tarpeettomat putken päät suljetaan sekä äiti- että lapsiprosessissa
- Ainoa varsinainen virhe putkea avattaessa voi olla, että tiedostokuvaajataulu on jo täynnä, eikä uusia tiedostoja voi enää avata

15/182

Nimeämättömät putket

- Putkeen mahtuva määrä tavuja on *PIPE_BUF*
- Write on atominen, jos kaikki tavut mahtuvat putkeen
- Toimintoja:
 - Read + tyhjä putki: odottaa kunnes luettavaa
 - Write + täysi putki: odottaa kunnes taas tilaa (joku lukenut pois)
 - Write + osa sopii: kirjoittaa mikä sopii, odottaa kunnes loppukin mahtuu
 - Read, kun write-pää suljettu: lukee tavut ja seuraava read palauttaa EOF
 - Write, kun read-pää suljettu: prosessi saa SIGPIPE-signaaling ja *errno = EPIPE*

16/182

Nimeämättömät putket

- Funktio
*FILE *popen(const char *cmd, const char * mode)*
on yhdistelmä fork- ja pipe-kutsuja
- *popen* käynnistää lapsiprosessin, joka suorittaa komennon *cmd*
- Lapsen ja äidin välille luodaan samalla putki
- *mode*-parametri määrittelee, avataanko putki kirjoittamista vai lukemista varten (ei molempia)
 - 'r' tarkoittaa, että putki avataan lukemista varten,
 - 'w' tarkoittaa kirjoittamista
- Putki osoittaa lapsen STDOUT ja STDIN virtoihin
- Tietovirta on täysin puskuroitu
- Putki suljetaan *pclose()* funktiolla, joka odottaa, kunnes prosessi on päättynyt, ja palauttaa sen paluuarvon

17/182

Esimerkki: pipe.c

```
#include <stdio.h>
#include <string.h>
#include <unistd.h>
#include <sys/types.h>
#include <sys/types.h>
#include <sys/wait.h>
#include <limits.h>

#define BUFSIZE 128

int main(void) {
    char buf[BUFSIZE] = "Hello my child!";
    int bytes;
    pid_t childpid;
    int fd[2];

    bytes = strlen(buf);

    if (pipe(fd) == -1) {
        perror("Failed to create the pipe");
        return 1;
    }
    printf("Size of pipe buffer: %d\n", PIPE_BUF);
```


18/182

Esimerkki: pipe.c

```
childpid = fork();
if (childpid == -1) {
    perror("Failed to fork");
    return 1;
}

if (childpid) /* parent code */
{
    close(fd[0]);
    printf("Parent [%d]: sending \"%s\" to child...", getpid(), buf);
    write(fd[1], buf, bytes);
    printf("Done\n");
    wait(NULL);
    printf("Parent [%d]: child has terminated, exiting\n", getpid());
}
else /* child code */
{
    close(fd[1]);
    sleep(2);
    bytes = read(fd[0], buf, BUFSIZE);
    buf[bytes] = '\0';
    fprintf(stderr, "Child [%d]: my mamma said \"%s\"\n",
        (long) getpid(), buf);
}
return 0;
```


19/182

Esimerkki: popen.c

```
#include <stdio.h>

int main(int argc, char *argv[])
{
    FILE *fp=NULL;
    char buf[1024];

    if (argc != 2)
    {
        printf("Usage: %s command\n", argv[0]);
        return 0;
    }

    printf("*****Suorittamassa popen-kutsun...\n");
    fp = popen(argv[1], "r");
    if (fp == NULL) { perror("popen"); return -1; }
    while (fgets(buf, 1024, fp) != NULL)
        printf("popen says: %s", buf);

    printf("*****popen suoritettu\n");

    return 0;
}
```


20/182

Nimetyt putket (FIFO)

- Kun nimeämättömät putket katoavat prosessien mukana, nimettyä putkea edustaa tiedostojärjestelmässä nimetty fyysinen tiedosto
- FIFO:lla on nimi ja käyttöoikeudet, kuten millä tahansa muulla tiedostolla
- Käyttöoikeuksien rajoissa käytettävissä siis muillakin prosesseilla, esim. 'ei-sukulaiprosessien' välillä
- Kaksisuuntaiseen kommunikointiin tarvitaan kaksi putkea

21/182

Nimetyt putket (FIFO)

- Luodaan tavallisen tiedoston luonnin tapaan, kerrotaan tiedostonimi ja annetaan käyttöoikeudet:
*int mkfifo(const char *pathname, mode_t mode)*
- Tämän jälkeen putki avataan funktiolla *open()*
- Käyttö ei poikkea muiden tiedostojen käytöstä
- FIFO:a voi käyttää esimerkiksi erilaisten koneen sisäisten asiakas-palvelin ohjelmien toteuttamisen osana
- Hävitetään funktiolla
*unlink(const char *pathname)* tai
*remove(const char *pathname)*

22/182

Nimetyt putket (FIFO)

- Toiminta:
 - *Open() + O_WRONLY*: odottaa, kunnes toinen prosessi avannut lukemista varten
 - *Open() + O_RDONLY*: odottaa, kunnes toinen prosessi avaa kirjoittamista varten
 - *Read()* + tyhjä putki: odottaa kunnes tulee luettavaa
 - *Write()* + täysi putki: odottaa, kunnes taas tilaa
 - *Read()*, kun write-pää suljettu: lukee tavut, ja palauttaa seuraavalla kerralla EOF
 - *Write()*, kun read-pää suljettu: prosessi saa signaalin *SIGPIPE* ja *errno=EPIPE*
- *Read* palauttaa 0, kun write-pää ei ole enää kenelläkään auki

23/182

Nimetyt putket (FIFO)

- Jos FIFO:a käytetään asiakas-palvelin toteutuksissa, on tärkeä huomioida, että luku-operaatio FIFO:sta ei ole atominen operaatio
- Kaksi kilpailevaa asiakasta voi aiheuttaa toisilleen ongelmia, sillä *read(fd, buf, 4)* FIFO:sta ei välttämättä palauta 4 tavua
- Seuraava skenaario on mahdollinen (ei välttämättä todennäköinen):
 - Palvelin kirjoittaa putkeen kokonaiseksi tarkoitetun viestin "abcdefgh"
 - Ensimmäinen asiakas lukee putkesta "abcd"
 - Toinen lukee loput kirjaimet "efgh"
 - Kumpikaan asiakas ei saanut kokonaista viestiä ulos

24/182

Esimerkki: fifo1.c

```
#define BUFSIZE 128
#define FIFO_PERMS (S_IRWXU | S_IWGRP | S_IWOTH)

int main(int argc, char *argv[])
{
    char buf[BUFSIZE];
    int buflen;
    pid_t childpid;
    int fd;

    /* name of server fifo is passed on the command line */
    if (argc != 2)
    {
        fprintf(stderr, "Usage: %s fifoname\n", argv[0]);
        return 1;
    }

    /* create a named pipe to handle incoming requests */
    if ((mkfifo(argv[1], FIFO_PERMS) == -1) && (errno != EEXIST))
    {
        perror("Failed to create a FIFO");
        return 1;
    }

    childpid = fork();
    if (childpid == -1)
    {
        perror("Failed to fork");
        return 1;
    }
}
```

Esimerkki: fifo1.c

```
if (childpid) /* parent code */
{
    /* open a write communication endpoint to the pipe */

    if ((fd = open(argv[1], O_WRONLY)) == -1) {
        perror("Failed to open FIFO"); return 1; }

    strcpy(buf, "hello my child");
    buflen = strlen(buf);
    printf("Parent [%d]: sending \"%s\" to child...", getpid(), buf);
    write(fd, buf, buflen);
    printf("Done\n");
    wait(NULL);
    printf("Parent [%d]: child has terminated, exiting\n", getpid());
}
else /* child code */
{
    /* open a read communication endpoint to the pipe */

    if ((fd = open(argv[1], O_RDONLY)) == -1) {
        perror("Failed to open FIFO"); return 1; }

    sleep(2);
    buflen = read(fd, buf, BUFSIZE);
    if (buflen > 0)
        fprintf(stderr, "Child [%d]: parent said \"%s\"\n", getpid(), buf);
    return 0;
}
```

Esimerkki: fifo2.c

```
...

if ((mkfifo(argv[1], FIFO_PERMS) == -1) && (errno != EEXIST)) {
    perror("Failed to create a FIFO");
    return 1;
}

if (errno == EEXIST) {
    struct stat stat_buf;

    if (stat(argv[1], &stat_buf) != 0) {
        perror("stat");
        return 1;
    }

    if (S_ISFIFO(stat_buf.st_mode))
        printf("File %s exists, and is a FIFO, not\n", argv[1]);
    else {
        printf("File %s exists, and is not a FIFO,\n", argv[1]);
        printf("exiting...\n", argv[1]);
        return 1;
    }
}
}
```

Esimerkki: fifo2.c

Äiti-prosessin koodin loppuun:

```
...
wait(NULL);
printf("Parent [%d]: child has terminated, exiting\n", getpid());

close(fd);
unlink(argv[1]);
}
```

Lisäksi voisi vielä ajatella tehtävänsä signaalin käsittelijän, joka CTRL-C painamisen (SIG_INT) huomattessaan, poistuu ohjelmasta, ja poistaa samalla FIFO-tiedoston.

Muita esimerkkejä

- Jatko fifo2:lle eli fifo3: vielä turvallisempi
- pipeserver ja pipeclient:
 - Palvelin luo fifo-putken ja odottelee asiakkaita
 - Palvelimen putkeen voi kirjoittaa pipeclient ohjelmalla tai suoraan: `echo "viestin" > fifo`

Putkien toteutus Linuxissa

- Puskurille on varattu yksi muistisivu, 4096 tavua, ja on toteutettu renkaana (circular buffer)
- Putken luonti synnyttää i-noden, joka sisältää mm.

```
struct pipe_inode_info
wait_queue_head_t wait; /* odotusjono */
char base; /* muistiosoitteen alku */
unsigned int len; /* kirjoitetut tavut, lukematta */
unsigned int start; /* lukupositio */
unsigned int readers; /* lukijoiden lukumäärä */
unsigned int writers; /* kirjoittajien lukumäärä */
unsigned int waiting_readers; /* nukkuvia lukijoita */
unsigned int waiting_writers; /* nukkuvia kirjoittajia */
unsigned int r_counter; /* käytetään odottamiseen */
unsigned int w_counter; /* käytetään odottamiseen */
```

- Poissulkeminen toteutettu semaforilla
- Toteutus kuten klassinen "readers and writers"-ongelma

Prosessien välinen kommunikointi

IPC

- Tässä osassa käsitellään prosessien välistä kommunikointia seuraavilla menetelmillä:
 1. viestit
 2. semaforit
 3. jaettu muisti
- Jokaisesta menetelmästä on olemassa kaksi erilaista rajapintaa.
 1. System V IPC (XSI IPC)
 2. POSIX IPC
- Linux toteuttaa (2.6.x) näistä kaiken:
 - System V IPC: kaikki jo pitkään
 - POSIX IPC: semaforit ja jaettu muisti sekä vasta viime aikoina myös viestit

IPC

- Mikään näistä ei ole tiedosto eikä edes erikoistiedosto, vaan ytimen tietorakenteita
- Jokaisella on oma nimeämismenetelmä, säilymissäännöt ja oikeudet
- Perusominaisuudet:
 - Ovat näkyvissä vain yhden koneen sisällä
 - Elossa kun kernelikin, katoavat rebootissa
 - Käsitellään kokonaislukuavaimella
 - Ei voi käyttää tiedostoissa käytettyjä systeemikutsuja

Avaimet

- System V
 - Avaimet ovat tyyppiä `key_t`, joka monissa toteutuksissa on käytännössä kokonaisluku
- POSIX
 - Avaimet ovat tiedostonimen näköisiä, näistä muodostetaan eräänlainen tiedostokuvaajanumero
- Oleellista: kommunikoivien ohjelmien pitää tietää, miten viitata oikeaan "paikkaan", samaan tapaan kuin nimettyjen putkien kanssa

Avaimen sopiminen

- Avaimen voivat asiakas ja palvelin sopia määrittelemällä avaimen, esim.
 1. `#define` -direktiivillä tai header-tiedostossa
 2. Palvelin kirjoittaa tiedon tunnettuun tiedostoon
 3. Lapsiprosessi saa nimen äidiltään
- Hankaluutena varmistaa että avaimet pysyvät yksikäsitteisinä, ylläpidettävyys kärsii
- Avaimen voi myös generoida käyttäen tiedostonimeä ja lisäosaa funktiolla (System V):
`key_t ftok(const char *path,int id)`
 - `path` parametrissa annetaan tiedostonimi
 - `id`:stä otetaan 8 vähiten merkitsevää bittiä
 - Palauttaa joko avaimen tai -1 jos avaimen muodostus epäonnistuu

System V IPC: Oikeudet

- Oikeudet määritellään aina kun luodaan uusi IPC rakenne
- Tietoja voidaan kysellä tai muuttaa käyttäen `Xctl()`, jossa X on haluttu IPC rakenne: `sem`, `shm`, tai `msg`
- Oikeudet määritellään struct `ipc_perm` rakenteen avulla:

```
struct ipc_perm {
    uid_t  uid; /* owner user-id */
    gid_t  gid; /* owner group-id */
    uid_t  cuid; /* creator user-id */
    gid_t  cgid; /* creator group-id */
    mode_t mode; /* permission bits */
};
```

System V IPC rakenteet komentotulkissa

- Voit listata kaikki IPC rakenteet komennolla **ipcs**:

```
----- Shared Memory Segments -----
key      shmid      owner      perms      bytes      nattch     status
0x00000000 2064384    jmanner    600        393216     2          dest
0x00000000 2097153    jmanner    600        393216     2          dest
0x00000000 47185924   jmanner    666        72000      1          dest
```

```
----- Semaphore Arrays -----
key      semid      owner      perms      nsems
```

```
----- Message Queues -----
key      msgid      owner      perms      used-bytes  messages
```

- Tietyn IPC rakenteen voi poistaa komennolla **ipcrm**
 - Esimerkiksi viestijono avaimella 50 poistettaisiin komennolla:
 - ipcrm -Q 50**
 - Vastaavasti jaetun muistin lohko avaimella 2064384 poistettaisiin komennolla
 - ipcrm -M 2064384**

37/182

IPC: viestijonot

System V IPC viestijonojen systeemikutsut

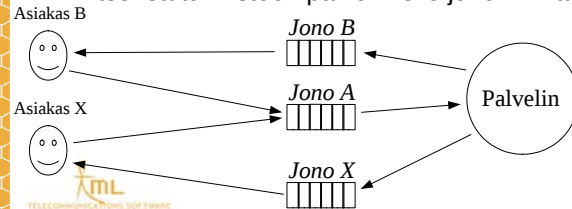
- #include<sys/msg.h>**
- int msgget(key_t key, int msgflg);**
- int msgsnd(int msqid, const void *msgp, size_t msgsz, int msgflg);**
- ssize_t msgrcv(int msqid, void *msgp, size_t msgsz, long msgtyp, int msgflg);**
- int msgctl(int msqid, int cmd, struct msqid_ds *buf);**

39/182

Esimerkki viestijonojen käytöstä

- Yleensä palvelin luo viestijonon A, josta vastaanottaa palvelupyyntöjä
- Asiakas hakee palvelimen viestijonon A sovitulla avaimella
- Tämän jälkeen asiakas luo uuden jonon B, johon palvelin lähettää vastauksia
- Lopuksi asiakas välittää uuden viestijonon B ja itsensä tunnisteiden palvelimelle jonon A kautta

40/182

Viestijonon luonti ja hakeminen

- Yleensä palvelin luo viestijonon, josta vastaanottaa palvelupyyntöjä:

```
key_t msgjono;
key_t key = 12345;
msgjono = msgget(key, IPC_CREAT|0777);
```
- Asiakas hakee palvelimen viestijonon sovitulla avaimella:

```
key_t msgjono;
key_t key = 12345;
msgjono = msgget(key, 0);
```
- Tämän jälkeen kannattaa asiakkaan luoda uusi viestijono, josta haluaa kuunnella vastauksia:

```
key_t cmsgjono;
key_t ckey = 23456;
cmsgjono = msgget(ckey, IPC_PRIVATE|0777);
```
- Tämän jälkeen asiakas välittää uuden viestijonon tunnisteiden palvelimelle

41/182

Viestijonon kontrollointi

- Viestijonon kontrollointiin on funktio **int msgctl(int msgid, int cmd, struct msqid_ds *data)**
- cmd** argumentilla on kolme mahdollista arvoa:
 - IPC_RMID**: poistaa kyseisen viestijonon
 - IPC_STAT**: hakee viestijonon tiedot data tietorakenteeseen
 - IPC_SET**: asettaa viestijonon tiedoista kentät
 - uid**, **gid**, **mode** ja **msg_qbytes**

```
struct msqid_ds {
    struct ipc_perm msg_perm; /* permissions */
    msgnum_t msg_qnum; /* number of messages in queue */
    msglen_t msg_qbytes; /* max bytes allowed in queue */
    pid_t msg_lspid; /* process ID of last msgsnd */
    pid_t msg_lrpid; /* process ID of last msgrcv */
    time_t msg_stime; /* time of last msgsnd */
    time_t msg_rtime; /* time of last msgrcv */
    time_t msg_ctime; /* time of last msgctl change */
};
```


42/182

Viestin lähettäminen

- Viesti lähetetään funktiolla:
int msgsnd(int msqid, const void* msgp, size_t msgsize, int flags)
 - Palauttaa 0 onnistuessaan muuten -1
 - jos jono täynnä ja flag == IPC_NOWAIT niin errno = EAGAIN
 - muuten odottaa, että sanomalle on tilaa
 - jos joku poistaa sanomajonon, niin errno = ERMID
 - jos prosessi saa signaalin, niin errno = EINTR

Viestien vastaanottaminen

- Viesti vastaanotetaan funktiolla:
ssize_t msgrcv(int msqid, void *msgp, size_t mbufsize, long msgtype, int flags)
 - Palauttaa vastaanotettujen tavujen määrän tai -1 virhetilanteessa.
 - Jos jono täynnä ja flag == IPC_NOWAIT niin errno = EAGAIN
 - Muuten odottaa, että sanomalle on tilaa
 - Jos joku poistaa sanomajonon, niin errno = ERMID
 - Jos prosessi saa signaalin, niin errno = EINTR
 - Jos msgtype == 0 palauttaa ensimmäisen viestin jonosta.
 - Jos msgtype > 0 palauttaa ensimmäisen kyseistä tyyppiä olevan viestin jonosta
 - Jos msgtype < 0 palauttaa pienimpityyppisen viestin jossa msgtype <= |msgtype|.
 - eli jos jonossa on viestiä 5, 6 ja 17 ja haetaan viestiä -6; palautuu tyyppi 5 viesti.

Viestin rakenne

- Viestin rakenne on täysin ohjelmoijan valittavissa
- Sekä asiakkaan että palvelimen tulee ymmärtää rakenne samoin
- Yleinen viestin rakenne on:

```
struct msg {  
    long mtype; /* message type */  
    char mtext[MTEXTSIZE]; /* message */  
};
```

Rajoituksia

- Rajoituksia:
 - 1 Viestien kokonaiskororaja jonossa. Tämän rajan voi selvittää *msgctl()* systeemikutsulla ja tarkastelemalla *msg_qbytes* kenttää *msqid_ds* rakenteessa.
 - 2 Viestien määräraja
 - 3 Viestin kokoraja
 - 4 Viestijonojen lukumääräraja
- Kaksi ensimmäistä rajoitusta eivät välttämättä ole vakavia. Aina voi määritellä *msgsnd()* kutsun odottavan, jos rajat ovat täysiä.
- Loput ovatkin hankalia, koska niitä ei voi selvittää edes *sysconf()* systeemikutsulla. Ainoa tapa selvittää ne on kokeilemalla.
- Ainoa tapa muuttaa rajoituksia on uudelleenkonfiguroida ydin.

Esimerkki: msend.c

```
int main(int argc, char *argv[])  
{  
    key_t key;  
    int id;  
    long type;  
    typedef struct { /* This is the standard method */  
        long mtype;  
        char mtext[1]; } msg_t;  
  
    size_t mlen;  
    msg_t *mess;  
  
    if (argc < 4) { printf("msend <keyfile> process message\n");  
        exit(1); }  
  
    CHECK((key = ftok(argv[1], 'D')) != -1);  
    CHECK((id = msgget(key, 0)) != -1);  
    CHECK((type = atol(argv[2])) > 0); /* message type: proc. id */  
    mlen = strlen(argv[3]);  
    CHECK((mess = (msg_t *) malloc(sizeof(long) + mlen)) != 0);  
    mess->mtype = type;  
    memcpy(mess->mtext, argv[3], mlen);  
    CHECK(msgsnd(id, mess, mlen, 0) == 0); /* send msg to proc. */  
    free(mess);  
    exit(0);  
}
```

Esimerkki: mreceive.c (katso myös mreceive_any)

```
int main(int argc, char *argv[]) /* argumenttina: tiedostonimi */  
{  
    key_t key;  
    int id;  
    typedef struct {  
        long mtype;  
        char mtext[1];  
    } msg_t;  
  
    size_t msize;  
    msg_t *mess;  
    int mlen; /* todellinen pituus */  
  
    if (argc < 2) { printf("mreceive <keyfile>\n"); exit(1); }  
  
    CHECK((key = ftok(argv[1], 'D')) > 0);  
    CHECK((id = msgget(key, IPC_CREAT|0777)) != -1);  
  
    /* varaa tilaa sanomalle */  
    msize = 20;  
    CHECK((mess = (msg_t *) malloc(sizeof(long) + msize + 1)) != 0);  
    printf("Process %d ready to receive  
messages.\n", (int) getpid());  
}
```

Esimerkin jatkoa...

```
do {
    /* Get messages for this process ! */
    if ((mlen=msgrcv(id, mess, msize, getpid(), 0)) == -1) {
        if (errno == EINTR) continue;

        if (errno == E2BIG) {
            free(mess);
            msize *= 2;
            printf("%d sanoman koko -> %d\n", getpid(), msize);
            CHECK((mess = (msg_t *)malloc(sizeof(long)+msize+1)));
            continue;
        }

        CHECK(errno == 0);
    }

    mess->mtext[mlen] = (char) 0;
    printf("%d '%s'\n", getpid(), mess->mtext);
} while (mlen != 0);

free(mess);
CHECK((msgctl(id,0,IPC_RMID)) != -1);

exit(0);
```


49/182

POSIX viestijonot

- Linux toteuttaa POSIX viestien rajapinnan vasta versiosta 2.6.5 alkaen
- Lisäksi tarvitaan kirjasto, joko erillinen, tai gnu libc-2.3.4:ssa ja uudemmissa oleva
- Kääntämiseen tarvitaan Linuxissa vielä vipu “-lrt”
- Mahdollistaa viestien järjestämisen tärkeysjärjestykseen viestijonossa
- Rajapinta on hieman yksinkertaisempi kuin System V:ssä
- Jonoon viitataan nimellä, joka alkaa “/”, esim. “/jokujono”

50/182

POSIX viestijonot

- Funktiokutsut ovat:
 - mqd_t mq_open(const char *name, int oflag, ...)**
 - int mq_close(mqd_t mqdes)**
 - int mq_send(mqd_t mqd, const char *msg, size_t msize, unsigned prio)**
 - ssize_t mq_receive(mqd_t msg, char *msg, size_t bufsz, unsigned *priority)**
- Esimerkit: msend_posix.c ja mreceive_posix.c

51/182

msend_posix.c

```
#include "mydbg.h"
#include <stdio.h>
#include <string.h>
#include <sys/types.h>
#include <sys/ipc.h>
#include <sys/msg.h>
#include <queue.h>

#define MQ_NAME "/testmsg"
#define MSG_SIZE 128
#define MAX_MSG 3

int main(int argc, char *argv[]) {
    long type;
    typedef struct { /* This is standard method */
        long mtype;
        char mtext[128];
    } msg_t;
    mqd_t jono;
    unsigned prio;
    size_t mlen;
    msg_t *mess;

    if (argc != 4) { printf("Usage: msend_posix msg_type msg_priority message\n"); exit(1); }
```


52/182

msend_posix.c

```
jono = mq_open(MQ_NAME, O_WRONLY);

if (jono == -1) {
    perror("Failed to open message queue");
    return 0;
}

CHECK((type = atoi(argv[1])) > 0); /* message type */
CHECK((prio = atoi(argv[2])) > 0); /* message prio */

mlen = strlen(argv[3]);

CHECK((mess = (msg_t *) malloc(sizeof(long) + mlen));

mess->mtype = type;
memcpy(mess->mtext, argv[3], mlen);
mlen += 4;
CHECK(mq_send(jono, (char *) mess, mlen, prio) == 0); /* send message to process */

free(mess);
exit(0);
```


53/182

mreceive_posix.c

```
#include "mydbg.h"
#include <stdio.h>
#include <string.h>
#include <sys/types.h>
#include <sys/ipc.h>
#include <sys/msg.h>
#include <errno.h>
#include <queue.h>
#include <fcntl.h>
#include <sys/stat.h>

#define MQ_NAME "/testmsg"
#define MSG_SIZE 128
#define MAX_MSG 3
#define MQ_MODE 0777

int main(int argc, char *argv[]) {
    typedef struct {
        long mtype;
        char mtext[1];
    } msg_t;

    size_t msize; /* paljonko tilaa varattu */
    msg_t *mess;
    int mlen; /* todellinen pituus */
    mqd_t jono;
    unsigned prio;
    struct mq_attr mqstat;
    if (argc > 1) { printf("Usage: mreceive\n"); exit(1); }

    memset(&mqstat, 0, sizeof(mqstat));
    mqstat.mq_maxmsg = MAX_MSG;
    mqstat.mq_msgsize = MSG_SIZE;
    mqstat.mq_flags = 0;
    jono = mq_open(MQ_NAME, O_CREAT | O_RDWR, MQ_MODE, &mqstat);
```


54/182

mreceive_posix.c

```
if(jono == -1){
    perror("Failed to open message queue");
    return 0; }

msize = 200; /* varaa tilaa sanomalle */
CHECK((mess = (msg_t *)malloc(sizeof(long) + msize + 1));
printf("Process %d ready to receive messages.\n", (int)getpid());

do { /* Get messages for this process ! */
    if ((mrlen=msg_receive(jono, (char *) mess, msize, &prio)) == -1) {
        if (errno == EINTR) continue;
        if (errno == EMSGSIZE) {
            free(mess);
            msize *= 2;
            printf("sd sanoman koko -> %d\n", getpid(), msize);
            CHECK((mess = (msg_t *)malloc(sizeof(long)+msize+1)));
            continue;
        }
        CHECK(errno == 0);
    }
    mess->mtext[mrlen-sizeof(long)] = (char) 0;
    printf("Msg type %d prio %u: '%s'\n", mess->mtype, prio, mess->mtext);
} while (mrlen != 0);
free(mess);
exit(0);
}
```


55/182

IPC: semaforit

Semafori

- Semafori on 'erityistä suojelua' nauttiva ei-negatiivinen kokonaisluku, jolla on alkuarvo (yl. jaossa olevien resurssien määrä) ja johon liittyy odotusjono.
- Tarkoitettu yhteiskäytössä olevien resurssien käyttövuorojen hallintaan eli synkronointiin ja poissulkemiseen.
- Mahdollista jakaa prosessien välillä
- Prosessien ei tarvitse olla sukulaissuhteessa
- Prosessi voi kasvattaa semaforin arvoa milloin vain, mutta vähentää arvoa vain, jos arvo > 0, muuten prosessi odottaa kunnes vähennys on mahdollista.

57/182

Semafori

- Odotus päättyy, kun toinen prosessi kasvattaa semaforin arvoa
- KJ huolehtii odottajien jonotuksesta: jos semafori kasvaa yhdellä, vain yksi prosessi vapautetaan odotuksesta ja pääsee eteenpäin
- Odotuksen jälkeen useampikin prosessi on voinut päästä jatkamaan
- Odottaminen on atominen operaatio, saadaan kaikki mitä pyydetään tai sitten ei mitään
- Semaforia voi myös yrittää laskea ilman riskiä siitä, että prosessi jää jumiin, jos semafori on "0"
- Semaforin arvoa voi myös kysäistä, muuttamatta sitä

58/182

Semaforien systeemikutsuja

- System V semaforit:
 - semget(): luo semaforijoukko ja nimeä avain tai etsi semaforijoukko avaimen perusteella.
 - semctl(): aseta semaforiin liittyviä parametreja tai semaforien vapautus muistista.
 - semop(): tee semaforiin liittyviä operaatioita eli kasvatus, vähennys.
- POSIX semaforit (nimetyt/nimeämättömät)
 - sem_open() tai sem_init() luo semaforit
 - sem_close() tai sem_destroy() tuhoaa semaforin
 - sem_wait(): vähennä semaforia
 - sem_post(): kasvata semaforia
 - sem_getvalue(): hae semaforin arvo
 - sem_trywait(): yritä vähentää semaforia, älä odota
 - sem_timedwait(): yritä vähentää määrätyn ajan

59/182

POSIX semaforin avaaminen

- Nimetty semafori luodaan funktiolla:
sem_t *sem_open(const char *name, int flags, mode_t perms, unsigned val);
 - flags = O_CREAT
 - perms = normaalit tiedosto-oikeudet
 - val = semaforin alkuarvo
- Nimetty luotu semafori haetaan funktiolla:
sem_t *sem_open(const char *name, int flags)
- Molemmat palauttavat osoittimen sem_t rakenteeseen onnistuessaan tai SEM_FAILED arvon epäonnistuessaan
- Nimeämätön semafori luodaan ja haetaan funktiolla:
int sem_init(sem_t *sem, int pshared, unsigned value)
 - Palauttaa virhetilanteessa -1

60/182

Semaforin sulkeminen ja kasvattaminen

- Nimetty semafori suljetaan funktiolla
`int sem_close(sem_t *sem)`
- Nimetyn semaforin voi poistaa funktiolla
`int sem_unlink(const char *name)`
- Nimeämättöm semafori suljetaan funktiolla
`int destroy(sem_t *sem)`
- Kaikki palauttavat 0 onnistuessaan tai -1 jos operaatio epäonnistuu jolloin asetetaan myös errno.
- Semaforin kasvatus:
`int sem_post(sem_t *sem)`
 - Samalla vapautuu jokin odottanut prosessi

Semaforin arvon vähennys (odottaen)

- Semaforin arvon vähentäminen vastaa resurssin varaamista
- Operaatio vastaa operaatiota V (kuuluisia P ja V lyhenteitä käytti semaforien kehittäjä E. W. Dijkstra ja ne tulevat hollanninkielisistä sanoista "proberen te verlagen" (try to decrease) ja "verhogen" (increase)).
- Vähennys tapahtuu funktiolla
`int sem_wait(sem_t *sem)`
- Palauttaa onnistuessaan 0
- Virhetilanteessa palauttaa -1
- Jää odottamaan jos operaatiota ei voida suorittaa, signaali voi katkaista tämän odotuksen jolloin errno = EINTR.

Semaforin arvon vähennys (odottamatta) ja kysely

- Semaforin arvoa voi yrittää vähentää funktiolla
`int sem_trywait(sem_t *sem)`
 - Palauttaa -1 ja errno = EAGAIN jos semaforin arvo oli 0 (ei resursseja).
 - Onnistuessaan palauttaa arvon 0.
- Semaforin arvoa voi kysyä funktiolla
`int sem_getvalue(sem_t *sem, int *value)`
 - Palauttaa onnistuessaan 0, jolloin value kentässä on semaforin arvo kutsuhetkellä.
 - Virhetilanteessa palauttaa -1.
 - Et voi luottaa tähän arvoon! Vaikka funktio palauttaisi positiivisen arvon, voi olla että funktion palaututtua jokin muu prosessi on ehtinyt varata kaikki resurssit.

Esimerkki: posixsema.c

```
#define SEMA "/jepulis"
int semheld = 0;

void release(sem_t *id);
void request(sem_t *id);
void try(sem_t *id);
void getvalue(sem_t *id);

int main(int argc, char *argv[])
{
    sem_t *id;

    /* No arguments: "server". */
    if (argc < 2)
    {
        /* Request a semaphore. */
        CHECK((id = sem_open(SEMA, O_CREAT, 0777, 2)) != SEM_FAILED);
    }
    else /* client */
    {
        /* Open up the existing one. */
        CHECK((id = sem_open(SEMA, 0)) != SEM_FAILED);
        printf("Using existing semaphore %p.\n", (void *)id);
    }

    printf("Successfully allocated semaphore id %p.\n", (void *)id);
}
```

Esimerkin jatkoa...

```
printf("Successfully allocated semaphore id %p.\n", (void *)id);

while (1)
{
    int selection;
    printf("\nStatus: %d resources held by this process.\n",
           semheld);
    printf("Menu:\n");
    printf("1. Release a resource\n");
    printf("2. Request a resource\n");
    printf("3. Try to request\n");
    printf("4. Get value\n");
    printf("5. Exit this process\n");
    printf("6. Remove resource and exit\n");
    printf("Your choice: ");

    scanf("%d", &selection);

    switch(selection) {
        case 1: release(id); break;
        case 2: request(id); break;
        case 3: try(id); break;
        case 4: getvalue(id); break;
        case 5: { sem_close(id); exit(0); break; }
        case 6: { sem_unlink(SEMA); exit(0); break; }
    }
}
return 0;
```

Esimerkin jatkoa...

```
void release(sem_t *id) {
    if (semheld < 1) {
        printf("I don't have any resources; nothing to release.\n");
        return;
    }

    sem_post(id);
    semheld--;

    printf("Resource released.\n");
}

void request(sem_t *id) {
    if (semheld > 0) {
        printf("I already hold the resource; not requesting another one.\n");
        return;
    }

    printf("Requesting resource...\n");
    fflush(stdout);

    sem_wait(id);
    semheld++;

    printf(" done.\n");
}
```

Esimerkin loppu...

```
void try(sem_t *id) {
    if (semheld > 0) {
        printf("I already hold the resource; not requesting another
one.\n"); return;}

    printf("Trying to request resource...\n");
    fflush(stdout);

    if (sem_trywait(id) == -1) {
        if (errno == EAGAIN) printf("Semaphore was locked\n");
        else perror("Semaphore error")}
    else {
        semheld++; printf(" done.\n"); }
}

void getvalue(sem_t *id) {
    int sval;
    if (sem_getvalue(id, &sval) == -1)
        perror("sem_getvalue");
    else {
        if (sval > 0)
            printf("Semaphore value %d\n", sval);
        else if (sval == 0)
            printf("Semaphore locked, no processes
waiting\n");
        else
            printf("Semaphore locked, %d processes
waiting\n", sval*-1); }
}
```

Esimerkki: sysvsema.c

```
#include "mydbg.h"
#include <semaphore.h>
#include <sys/types.h>
#include <sys/ipc.h>
#include <sys/sem.h>
#include <sys/shm.h>
#include <stdio.h>
#include <string.h>

union semun {
    int val; /* value for SETVAL */
    struct semid_ds *buf; /* buffer for IPC_STAT, IPC_SET */
    unsigned short int *array; /* array for GETALL, SETALL */
    struct seminfo *_buf; /* buffer for IPC_INFO */
};

int semheld = 0;

void release(int id);
void request(int id);

int main(int argc, char *argv[])
{
    int id;
    union semun sunion;
```

Esimerkki: sysvsema.c

```
/* No arguments: "server". */
if (argc < 2) {
    /* Request a semaphore. */
    CHECK((id = semget(IPC_PRIVATE, 2, SHM_R|SHM_W)) != -1);

    /* Initialize its resource count to 1. */

    memset(&sunion, 0, sizeof(sunion));
    sunion.val = 1;
    CHECK((semctl(id, 0, SETVAL, sunion)) != -1);
} else { /* client */
    /* Open up the existing one. */
    id = atoi(argv[1]);
    printf("Using existing semaphore %d.\n", id);
}

printf("Successfully allocated semaphore id %d\n", id);
```

Esimerkki: sysvsema.c

```
while (1) {
    int selection;
    printf("\nStatus: %d resources held by this process.\n",
        semheld);
    printf("Menu:\n");
    printf("1. Release a resource\n");
    printf("2. Request a resource\n");
    printf("3. Exit this process\n");
    printf("Your choice: ");

    scanf("%d", &selection);

    switch(selection) {
        case 1: release(id); break;
        case 2: request(id); break;
        case 3:
            {
                if (argc < 2) { /* server removes semaphore */
                    CHECK((semctl(id, 0, IPC_RMID)) != -1);
                }
                exit(0);
                break;
            }
    }
}

return 0;
```

Esimerkki: sysvsema.c

```
void release(int id)
{
    struct sembuf sb;

    if (semheld < 1)
    {
        printf("I don't have any resources; nothing to release.\n");
        return;
    }

    memset(&sb, 0, sizeof(sb));
    sb.sem_num = 0;
    sb.sem_op = 1;
    sb.sem_flg = 0;

    CHECK((semop(id, &sb, 1)) != -1);
    semheld--;
    printf("Resource released.\n");
}
```

Esimerkki: sysvsema.c

```
void request(int id)
{
    struct sembuf sb;

    if (semheld > 0)
    {
        printf("I already hold the resource; not requesting another
one.\n");
        return;
    }

    memset(&sb, 0, sizeof(sb));
    sb.sem_num = 0;
    sb.sem_op = -1;
    sb.sem_flg = 0;

    printf("Requesting resource...\n");
    fflush(stdout);

    CHECK((semop(id, &sb, 1)) != -1);

    semheld++;
    printf(" done.\n");
}
```

IPC: jaettu muisti

Jaettu muisti

- Nopein prosessien välinen kommunikointitapa
- Sopii samassa koneessa pyöriviin asiakas-palvelin ratkaisuihin
- Tarvitaan synkronointia ja poissulkemista, eli semaforit, tiedostolukot tai signaalit
- Systeemikutsuja lähinnä vain käsittelyä aloitettaessa, muuten yhteiskäytössä olevan muistin käyttö ei eroa prosessin oman data-alueen käytöstä

Jaetun muistin systeemikutsut

- System V IPC
 - `shmget()`: luo tai etsi jaetun muistin lohko
 - `shmctl()`: kontrolloi jaetun muistin lohkoa
 - `shmat()`: liittää jaetun muistin lohko prosessiin
 - `shmdt()`: poistaa jaetun muistin lohko prosessista
- POSIX IPC
 - `shm_open()`: luo jaetun muistin lohko
 - `shm_unlink()`: poistaa jaetun muistin lohko
 - `ftruncate()`: aseta koko
 - `mmap()`: liittää muisti prosessin muistiin
 - `munmap()`: poistaa muisti prosessin muistista
- Näistä System V on hieman suurempi tapa, POSIX taas toimii ikäänkuin muisti olisi tiedosto

Jaetun muistin lohkon luominen ja hakeminen

- Jaetun muistin lohko luodaan tai haetaan funktiolla:
`int shmget(key_t key, size_t size, int flags);`
- Palauttaa jaetun muistin avaimen tai -1 virhetilanteessa
- Jaetun muistin lohko luodaan antamalla flags kenttään arvo `IPC_CREAT` tai `IPC_PRIVATE`
- Luodun lohkon koko on ylöspäin lähin `size`-muuttujasta laskettu `PAGE_SIZE`-muuttujan moninkerta (ylöspäin), ts. muistia varataan lohkoissa, vähintään `size`-verran, mahdollisesti enemmän.

Jaetun muistin lohkon kontrollointi

- Jaetun muistin lohkon attribuutteja voi kontrolloida funktiolla:
`int shmctl(int shmid, int cmd, struct shm_ds *data)`
- Palauttaa 0 onnistuessaan ja -1 virhetilanteessa.
- `cmd` kentällä samat arvot kuin viestijonoilla: `IPC_STAT`, `IPC_SET`, `IPC_RMID`
- `data`-kenttään tallettu jaetun muistin tietoja:

```
struct shm_ds
{
    struct ipc_perm shm_perm; /* operation permission struct */
    size_t shm_segsz; /* size of segment in bytes */
    time_t shm_atime; /* time of last shmat() */
    time_t shm_dtime; /* time of last shmdt() */
    time_t shm_ctime; /* time of last change by shmctl() */
    pid_t shm_cpid; /* pid of creator */
    pid_t shm_lpid; /* pid of last shmop */
    shmatt_t shm_nattch; /* number of current attaches */
};
```

Esimerkki: shared.c (katso myös posixshared.c)

```
#include "mydbg.h"

union semun {
    int val; /* value for SETVAL */
    struct semid_ds *buf; /* buffer for IPC_STAT, IPC_SET */
    unsigned short int *array; /* array for GETALL, SETALL */
    struct seminfo *__buf; /* buffer for IPC_INFO */
};

#define SHMDATASIZE 1000
#define BUFFERSIZE (SHMDATASIZE - sizeof(int))

#define SM_EMPTY 0
#define SM_FULL 1

void server(void);
void client(int shmid);
void delete(void);
void sigdelete(int signum);
void locksem(int semid, int semnum);
void unlocksem(int semid, int semnum);
void clientwrite(int shmid, int semid, char *buffer);

int DeleteSemid = 0;
```

Pääohjelma

```
int main(int argc, char *argv[]) {  
    /* No arguments: "server". */  
    if (argc < 2) {  
        server();  
    } else {  
        client(atoi(argv[1]));  
    }  
    return 0;  
}
```

server funktio:

```
void server(void) {  
    union semun union;  
    int semid, shmid;  
    void *shmdata;  
    char *buffer;  
  
    /* First thing: generate the semaphore. */  
    CHECK((semid = semget(IPC_PRIVATE, 2, SHM_R | SHM_W)) != -1);  
    DeleteSemid = semid;  
  
    /* Delete the semaphore when exiting. */  
    atexit(&delete);  
    CHECK((signal(SIGINT, &sigdelete)) != SIG_ERR);  
  
    /* Initially empty should be available and full should not be.  
    */  
    memset(&union, 0, sizeof(union));  
    union.val = 1;  
    CHECK((semctl(semid, SM_EMPTY, SETVAL, union)) != -1);  
    union.val = 0;  
    CHECK((semctl(semid, SM_FULL, SETVAL, union)) != -1);  
}
```

...

```
/* Now allocate a shared memory segment. */  
CHECK((shmid = shmget(IPC_PRIVATE, SHMDATASIZE, IPC_CREAT |  
    SHM_R | SHM_W)) != -1);  
/* Map it into memory. */  
CHECK((shmdata = shmat(shmid, 0, 0)) != NULL);  
/* Delete it when the last holding process exits. */  
CHECK((shmctl(shmid, IPC_RMID, NULL)) != -1);  
/* Write the semaphore id to its beginning. */  
*(int *)shmdata = semid;  
buffer = (char *)((int *)shmdata + sizeof(int));  
printf("Server is running with SHM id ** %d **\n", shmid);  
  
/* *****  
* MAIN SERVER LOOP  
* *****  
/ while (1) {  
    printf("Waiting until full...");  
    fflush(stdout);  
    locksem(semid, SM_FULL);  
    printf(" done.\n");  
  
    printf("Message received: %s\n", buffer);  
    unlocksem(semid, SM_EMPTY);  
}
```

Asiakas

```
void client(int shmid) {  
    int semid;  
    void *shmdata;  
    char *buffer;  
  
    CHECK((shmdata = shmat(shmid, 0, 0)) != NULL);  
    semid = *(int *)shmdata;  
    buffer = (char *)((int *)shmdata + sizeof(int));  
    printf("Client operational: shm id is %d, sem id is %d\n",  
        shmid, semid);  
  
    while (1) {  
        char input[3];  
  
        printf("\n\nMenu\n1. Send a message\n2. Exit\n");  
        fgets(input, sizeof(input), stdin);  
  
        switch(input[0]) {  
            case '1': clientwrite(shmid, semid, buffer); break;  
            case '2': { exit(0); break; }  
        }  
    }  
}
```

Siivous

```
void delete(void) {  
    printf("\nMaster exiting; deleting semaphore %d.\n",  
        DeleteSemid);  
    CHECK((semctl(DeleteSemid, 0, IPC_RMID, 0)) != -1);  
}  
  
void sigdelete(int signum) {  
    /* Calling exit will conveniently trigger the normal  
    delete item. */  
    exit(0);  
}
```

Apufunktiot

```
void locksem(int semid, int semnum) {  
    struct sembuf sb;  
  
    memset(&sb, 0, sizeof(sb));  
    sb.sem_num = semnum;  
    sb.sem_op = -1;  
    sb.sem_flg = SEM_UNDO;  
  
    CHECK((semop(semid, &sb, 1)) != -1);  
}  
  
void unlocksem(int semid, int semnum) {  
    struct sembuf sb;  
  
    memset(&sb, 0, sizeof(sb));  
    sb.sem_num = semnum;  
    sb.sem_op = 1;  
    sb.sem_flg = SEM_UNDO;  
  
    CHECK((semop(semid, &sb, 1)) != -1);  
}
```

...

```
void clientwrite(int shmid, int semid, char *buffer) {  
    printf("Waiting until empty...");  
    fflush(stdout);  
    locksem(semid, SM_EMPTY);  
    printf(" done.\n");  
  
    printf("Enter message: ");  
    fgets(buffer, BUFFERSIZE, stdin);  
    unlocksem(semid, SM_FULL);  
}
```


TELECOMMUNICATIONS SOFTWARE
AND MULTIMEDIA LABORATORY

85/182

IPC: Summa summarum

	<i>System V</i>	<i>POSIX</i>
Viestijonot	Käskyt: msgget, msgsnd, msgrcv, msgctl, ftok Tunnus: key_t (globaali), int (paikallinen)	Käskyt: mq_open, mq_close, mq_send, mq_receive Tunnus: char * (globaali), mqd_t (paikallinen)
Semaforit	Käskyt: semget, semctl, semop, ftok Tunnus: key_t (globaali), int (paikallinen)	Käskyt: sem_open, sem_close, sem_init, sem_destroy, sem_wait, sem_post, sem_getvalue, sem_trywait, sem_timedwait. Tunnus: char * (globaali), sem_t (paikallinen)
Jaettu muisti	Käskyt: shmget, shmctl, shmat, shmdt, ftok Tunnus: key_t (globaali), int (paikallinen)	Käskyt: shm_open, shm_unlink, ftruncate, mmap, munmap Tunnus: char * (globaali), int (paikallinen)

TELECOMMUNICATIONS SOFTWARE
AND MULTIMEDIA LABORATORY

86/182

Säikeet: perusteet

TELECOMMUNICATIONS SOFTWARE
AND MULTIMEDIA LABORATORY

88/182

Säikeiden hyödyt

- Säikeiden avulla on mahdollista hyödyntää ohjelmassa rinnakkaisuutta moniajojärjestelmissä
- Mahdollista hyödyntää ohjelman normaalia rinnakkaisuutta tehokkaammin sallimalla ohjelman toiminnan jatkumisen muualla samalla, kun esimerkiksi odotetaan hidasta levyoperaatiota
- Modulaarinen ohjelmointimalli, joka selkästi kuvaa itsenäisten 'tapahtumien' yhteyttä ohjelmaan

TELECOMMUNICATIONS SOFTWARE
AND MULTIMEDIA LABORATORY

88/182

Säikeiden haitat

- Säikeiden vaihtamiseen ja säikeiden väliseen synkronointiin kuluu aikaa
- Ohjelmointi monimutkaisempaa:
 - Kaikki kirjastofunktiot eivät ole säieturvallisia
 - Säikeet jakavat saman muistiavaruuden, joka ei ole suojattu virheelliseltä toiminnalta
 - Hyvä peräkkäisratkaisu voi olla ratkaisu rinnakkaiseen laskentaan
- Virheenjäljitys vaikeata:
 - Virheiden jäljittäminen vaikeutuu, koska virheenjäljitys muuttaa ajoituksia
 - Ajoitusongelmista johtuvat virheet hyvin vaikeita löytää

TELECOMMUNICATIONS SOFTWARE
AND MULTIMEDIA LABORATORY

89/182

Säieturvalliset kirjastot

- Funktioiden tulee olla ns. *re-entrant* ja *säieturvallisia*
- *Re-entrant* funktio ei talleta staattista tietoa, joka muuttuu joka kutsukerralla
- Vaarallisia funktioita ovat mm. *strtok* ja *ctime*
- Vertaa esim.
 - *ctime* ja *ctime_r*
 - *asctime* ja *asctime_r*
 - *gmtime* ja *gmtime_r*
 - *localtime* ja *localtime_r*
- Jos manuaalisivu puhuu "statically allocated memory", niin on syytä varoa
- Samoin, jos funktio palauttaa muistiosoitteen (jota kutsuja ei siis ole itse antanut ja alustanut)

TELECOMMUNICATIONS SOFTWARE
AND MULTIMEDIA LABORATORY

90/182

Säieturvalliset kirjastot

- Säieturvallinen funktio on toteutettu siten, että globaalien muuttujien käsittely on synkronoitu
- Esim. *errno* arvon käsittely voi olla turvatonta (jos *errno* on KJ:ssa yhteinen kaikille säikeille)
- Jonkinlaista listaa mahd. vaarallisista funktioista saa hakemalla esim.
 - Google: "reentrant site:opengroup.org"
 - <http://www.opengroup.org/cgi-bin/susv3search.pl> ja hakusana "reentrant"
- Yksi tapa korjata olemassaolevan funktion säieturvallisuus on luoda itse semafori vaarallisten funktioiden ympärille
- Säieturvallisuus on tärkeää myös omissa signaalinkäsittelyissä

Milloin tulisi käyttää säikeitä ?

- Ohjelma suorittaa massiivista laskentaa, joka voidaan rinnakkaistaa tai hajottaa useampaan säikeeseen ja ohjelmaa on tarkoitus ajaa moniprosessorikoneella
- Ohjelma suorittaa hyvin paljon levyoperaatioita, joita voi limittää tehokkuuden lisäämiseksi: Useampi säie voi odottaa eri levyoperaatioita samanaikaisesti.
- Hajautetut palvelimet ovat hyviä kandidaatteja, koska niissä pitää varautua useisiin eri nopeuksilla toimiviin asiakkaisiin kohtuullisen hitaan verkkoliikenteen yli

Säikeiden ominaisuuksia

- Säikeellä omaa:
 - Suorituksen "lanka" eli kutsupino
 - Kutsujen parametrit
 - Kutsujen paikalliset muuttujat
 - Errno (pitäisi olla nykyisin kaikkialla)
 - Signaalipeite
- Säikeillä yhteistä
 - Ohjelman argc, argv ympäristö
 - Globaalit muuttujat
 - Tiedostokuvaajat
 - Fcntl-lukot
 - Resurssirajat
 - Pääsyoikeudet

Prosessit vs Säikeet

- Koska säikeet jakavat muistiavaruuden, voivat säikeet kommunikoida suoraan. Tämä kommunikointi vaatii luonnollisesti synkronointia.
- Prosesseilla oma muistiavaruus ja siksi kommunikointiin tarvitaan jokin IPC menetelmä ja synkronointia
- Prosessien vaihtaminen on raskaampaa kuin säikeiden
- Säikeitä kannattaa käyttää, jos laskennassa on hyvin paljon yhteisiä osia (esim. jokainen laskennan osa tarvitsee samaa muistia)
- Säikeiden toteutus vaihtelee alustojen välillä, esim. ovatko säikeet omia prosessejaan

Systeemikutsut (POSIX pthread kirjasto)

- ```
#include <pthread.h>
```
- `int pthread_create(pthread_t * thread, pthread_attr_t * attr, void * (*start_routine)(void *), void * arg)`
  - `void pthread_exit(void *retval)`
  - `int pthread_join(pthread_t th, void **thread_return)`
  - `int pthread_detach(pthread_t th)`
  - `int pthread_equal(pthread_t thread1, pthread_t thread2)`
  - `pthread_t pthread_self(void)`
  - `int pthread_cancel(pthread_t th)`
  - `void pthread_cleanup_push(void (*routine) (void *), void *arg)`
  - `void pthread_cleanup_pop(int execute)`
  - `int sched_yield(void)`

- Funktiot ei virhetilanteessa aseta *errno* arvoa
- Tyyppi `pthread_t` on alustariippuvainen

## Säikeen luominen

- Uusi säie luodaan funktiolla:  
`int pthread_create(pthread_t * thread, pthread_attr_t * attr, void * (*start_routine)(void *), void * arg)`
  - `thread` parametriin talletetaan säikeen tunnus
  - `attr` parametrissa voi muokata säikeen ominaisuuksia (pitää rakentaa eri funktioilla)
  - `start_routine` on funktio, josta säikeen suoritus alkaa ja sen prototyyppi tulee olla muotoa: `void *(void *)`
  - `arg` parametri välitetään funktiolle `start_routine` parametriksi
  - Palauttaa 0 onnistuessaan, virhetilanteessa palautetaan virhenumero

## Säikeen suorituksen päättyminen / päättymisen odotus

- Säikeen suoritus päättyy joko:
  - return lauseeseen funktiossa, josta suoritus alkoi,
  - kutsumalla funktiota `pthread_exit`
  - Kutsumalla funktiota `pthread_cancel`
  - Kutsumalla funktiota `pthread_cleanup_pop(1)`
- Jos säie kutsuu exit-funktiota koko prosessi päättyy
- Säikeen päättymistä voi odottaa funktiolla: **`int pthread_join(pthread_t th, void **thread_return)`**
  - Onnistuessaan funktio palauttaa 0 ja `thread_return` kentässä on säikeen palauttama arvo. Muuten funktio palauttaa 0:sta poikkeavan arvon.
  - Funktion yhteydessä vapautetaan säikeen varaamat resurssit.



97/182

## Esimerkki (thread\_simple.c):

```
#include "mydbg.h"

void *thread_routine(void *arg) {
 printf("Olen säie. Moi, moi...\n");
 printf("void *arg oli: %s\n", (char *)arg);
 pthread_exit(arg);
}

int main(void) {
 pthread_t thread_id;
 void *thread_result;

 CHECK((pthread_create(&thread_id, NULL, thread_routine,
 (void *)"kukkuu")) == 0);

 CHECK((pthread_join(thread_id, &thread_result)) == 0);

 if (thread_result == NULL)
 printf("Error on threads\n");
 else
 printf("Results was %s\n", (char *)thread_result);

 exit(0);
}
```


98/182

Säikeen irroitus emostaan

- Säikeen voi irroittaa erillisen funktiolla: **`int pthread_detach(pthread_t th)`**
- Kutsulla voi varmistua että säikeen varaamat resurssit vapautetaan heti säikeen päätyttyä (eikä vasta prosessin päätyttyä!)
- Kutsun jälkeen ei ole mahdollista odottaa säikeen päättymistä `pthread_join()` kutsulla
- Jos ennen kutsun suoritusta jokin säie on jo kutsunut `pthread_join()` funktiota kyseiselle säikeelle, `pthread_detach()` ei tee mitään
- Kutsusta on hyötyä erityisesti silloin, kun halutaan ettei säikeet palauta päätyessään arvoa ja siten tilatieto jää turhaan talteen

99/182

Säietunnusten vertailu

- POSIX määrittelee vain säikeiden tunnuksen tyyppin nimen, ei sen rakennetta
- Eri alustoilla tyyppi vaihtelee: `ulong`, `uint`, osoitin
- Kahta säietunnusta voidaan verrata toisiinsa funktiolla:
`int pthread_equal(pthread_t thread1, pthread_t thread2)`
  - Palauttaa 0 jos tunnukset viittaavat eri säikeisiin
  - Palauttaa 0:sta poikkeavan arvon, jos tunnukset viittaavat samaan säikeeseen
- Säikeen oman tunnuksen voi selvittää funktiolla: **`pthread_t pthread_self(void)`**

100/182

Säikeen exit-funktiot

- Säie voi määritellä funktioita, joita kutsutaan, kun ollaan poistumassa:
  - `pthread_exit` kutsun johdosta tai
  - `pthread_cancel` kutsun johdosta
- Funktiot talletaan pinoon kutsulla:
`void pthread_cleanup_push(void (*routine) (void *), void *arg)`
- Kutsuja voi poistaa funktiolla:
`void pthread_cleanup_pop(int execute)`
  - Jos parametri on 0, funktiokutsu poistetaan pinosta, mutta sitä ei kutsuja
  - Muilla parametreilla funktio myös suoritetaan
- `Push-` ja `pop-`kutsuja pitää asettaa pareittain

101/182

Säikeen lopettaminen muualta

- Säikeen voi pyytää päättymään funktiolla: **`int pthread_cancel(pthread_t th)`**
- Tämä on siis vain pyyntö
- Kutsu palaa heti
- Säie voi itse hallita omaa lopettamistaan, esim. säikeellä voi olla useampi exit-funktio allokoituna

102/182

Säikeen palautusarvot

- Säie voi palauttaa lähes mitä tahansa *pthread_exit* funktion avulla
- Funktio palauttaa osoittimen muistialueeseen, josta säikeen käynnistänyt prosessi voi sitten lukea palautusarvon tms.
- Tämän muistialueen allokointi pitää tehdä oikein
- Huomaa, että tavalliset muuttujat talletetaan säikeen pinnoon, mikä häviää säikeestä poistuttaessa
- Jos haluat, että paluuarvo jää oikeasti kutsujalle, muistialue, johon paluutieto kirjoitetaan pitää
  - Alustaa malloc-funktiolla säikeessä
  - Alustaa malloc-funktiolla kutsujassa
  - Olla globaali muuttuja
- Katso esimerkki: `thread_return.c`

103/182

Säikeiden synkronointi

Säikeiden synkronoinnin välineet

- Mutex-lukot
- Ehtomuuttujat
- Luku/kirjoituslukot
- Aidat

105/182

Mutexit

- Mutex (Mutual Exclusion) on tarkoitettu säikeiden väliseen synkronointiin ja poissulkemiseen
- Mutex:n avulla suojataan kriittinen alue, esim.
  - Laskuri, jota säikeet voivat kasvattaa ja kysyä
  - Funktioiden suojaus
  - Tietorakenteiden suojaaminen, esim. linkattu lista useiden säikeiden käyttöön
- Samantyyppisiä kuin semaforit

106/182

Mutex systeemikutsut

- `pthread_mutex_t mutex = PTHREAD_MUTEX_INITIALIZER;`
- `int pthread_mutex_init(pthread_mutex_t *mutex, pthread_mutexattr_t *attr)`
- `int pthread_mutex_destroy(pthread_mutex_t *mutex)`
- `int pthread_mutex_lock(pthread_mutex_t *mutex)`
- `int pthread_mutex_trylock(pthread_mutex_t *mutex)`
- `int pthread_mutex_unlock(pthread_mutex_t *mutex)`

107/182

Esimerkki (thread_array.c)

```
#include "mydbg.h"

#define MAXTHREADS 10

static unsigned long global_seed = 1751;

typedef struct {
 pthread_mutex_t mutex;
 int id;
 unsigned long array[MAXTHREADS+1];
} my_array_t;

my_array_t *thread_array;
```


108/182

Esimerkin jatkoa: funktio `thread_routine`

```
void *thread_routine(void *arg) {
 register unsigned long tmp_seed;
 int id;

 printf("Thread %lu in thread_routine, request mutex\n", pthread_self());
 fflush(stdout);
 CHECK((pthread_mutex_lock(&thread_array->mutex)) == 0);
 printf("Thread %lu got mutex\n", pthread_self());
 fflush(stdout);

 tmp_seed = 16807 * (global_seed % 127773) - 2836 *
 (global_seed / 127773);

 if (tmp_seed > 0) global_seed = tmp_seed;
 else global_seed = tmp_seed + 2147483647;

 CHECK((printf("Thread %lu storing random value %lu to array pos %d\n",
 pthread_self(), global_seed, id) > 0));
 id = thread_array->id++;
 thread_array->array[id] = global_seed;
 thread_array->array[MAXTHREADS] += global_seed;

 CHECK((pthread_mutex_unlock(&thread_array->mutex)) == 0);
 printf("Thread %lu unlock mutex\n", pthread_self());
 fflush(stdout);

 pthread_exit(arg);
}
```

Esimerkin jatkoa: funktio `main`

```
int main(void) {
 pthread_t thread_id[MAXTHREADS];
 void *thread_result;
 int i;

 CHECK((thread_array = (my_array_t *)malloc(sizeof(my_array_t))) !=
 NULL);
 memset(thread_array, 0, sizeof(my_array_t));
 CHECK((pthread_mutex_init(&thread_array->mutex, NULL)) == 0);

 for(i=0; i < MAXTHREADS; i++) {
 int id = i;
 printf("Mama ready to create thread\n");
 fflush(stdout);

 CHECK((pthread_create(&(thread_id[i]), NULL,
 thread_routine, (void *)&id)) == 0);
 printf("Mama created thread %lu\n", (thread_id[i]));
 fflush(stdout);
 }
}
```

Esimerkin jatkoa: `main` loppuu...

```
for(i=0; i < MAXTHREADS; i++) {
 printf("Mama waiting for thread %lu to end\n",
 thread_id[i]);
 fflush(stdout);
 CHECK((pthread_join(thread_id[i], &thread_result)) == 0);
}

CHECK((printf("Sum of random variables was %lu\n",
 thread_array->array[MAXTHREADS])) > 0);
fflush(stdout);
CHECK((pthread_mutex_destroy(&thread_array->mutex)) == 0);
free(thread_array);

exit(0);
}
```

Ehtomuuttujat

- Ehtomuuttujia voidaan käyttää jonkin ehdon täyttymisen odottamiseen "busy-loopin" sijasta
- Ehtomuuttujia käytetään yleensä aina mutexin kanssa yhdessä
- Tärkeimmät ehtomuuttujien käsittelyfunktiot:
  - `pthread_cond_t my_cond = PTHREAD_COND_INITIALIZER;`
  - `int pthread_cond_init(pthread_cond_t *cond, pthread_condattr_t *attr);`
  - `int pthread_cond_destroy(pthread_cond_t *cond);`
  - `int pthread_cond_wait(pthread_cond_t *cond, pthread_mutex_t *mutex);`
  - `int pthread_cond_signal(pthread_cond_t *cond);`

Ehtomuuttujan idea

- Funktio `pthread_cond_wait()` perusidea on siinä, että funktio avaa säikeen hallussa olleen mutex-lukon ja jää odotustilaan atomisesti
- Odotustila laukeaa, kun odotettava ehtomuuttuja laitetaan signaloituun tilaan funktiolla `pthread_cond_signal()` (jostakin toisesta säikeestä)
- Samalla kun funktio `pthread_cond_wait()` palaa, säie saa taas haltuunsa mutex-lukon
- `pthread_cond_signal()` kutsu herättää yhden säikeen
- Kaikki odottavat säikeet voi herättää funktiolla:
`int pthread_cond_broadcast(pthread_cond_t *cond)`

Esimerkki (`thread_cond_array.c`)

```
#include "mydbg.h"

#define MAXTHREADS 10

static unsigned long global_seed = 0;

typedef struct {
 pthread_mutex_t mutex;
 pthread_cond_t cond;
 pthread_t thd_id;
 int id;
 unsigned long array[MAXTHREADS+1];
} my_array_t;

my_array_t *thread_array;
```

Esimerkin jatkoa: funktio `thread_routine`

```
void *thread_routine(void *arg) {
 register unsigned long tmp_seed;
 int id,res;

 printf("Thread %lu in thread_routine, request mutex\n",
 pthread_self());
 fflush(stdout);
 CHECK(pthread_mutex_lock(&thread_array->mutex)) == 0);
 printf("Thread %lu got mutex\n",pthread_self());
 fflush(stdout);

 while(pthread_equal(thread_array->thd_id, pthread_self()) == 0) {
 printf("Thread %lu waiting for its turn, turn = %lu\n",
 pthread_self(), thread_array->thd_id);
 fflush(stdout);

 res = pthread_cond_wait(&thread_array->cond,
 &thread_array->mutex);
 printf("Thread %lu waken\n", pthread_self());
 fflush(stdout);
 }
}
```

Esimerkin jatkoa: `thread_routine` loppuosa

```
tmp_seed = 16807 * (global_seed % 127773) - 2836 *
 (global_seed / 127773);

if (tmp_seed > 0) global_seed = tmp_seed;
else global_seed = tmp_seed + 2147483647;

id = thread_array->id;
CHECK((printf("Thread %lu storing random value %lu to array pos %d\n",
 pthread_self(),global_seed,id) > 0);
fflush(stdout);
thread_array->array[id] = global_seed;
thread_array->array[MAXTHREADS] += global_seed;

CHECK((pthread_mutex_unlock(&thread_array->mutex)) == 0);
printf("Thread %lu unlock mutex\n", pthread_self());
fflush(stdout);

pthread_exit(arg);
}
```

Esimerkin jatkoa: `main` funktio

```
int main(void) {
 pthread_t thread_id[MAXTHREADS];
 void *thread_result;
 int i;

 global_seed = (unsigned long)time(NULL);
 CHECK((thread_array = (my_array_t *)malloc(sizeof(my_array_t)))
!= NULL);
 memset(thread_array,0,sizeof(my_array_t));
 CHECK(pthread_mutex_init(&thread_array->mutex,NULL)) == 0);
 CHECK(pthread_cond_init(&thread_array->cond,NULL)) == 0);

 for(i=0; i < MAXTHREADS;i++) {
 CHECK((pthread_create(&(thread_id[i]),NULL,
 thread_routine,NULL)) == 0);
 printf("Mama created thread %lu\n", (thread_id[i]));
 fflush(stdout);
 }
}
```

Esimerkin jatkoa: `main` loppuosa

```
for(i=MAXTHREADS-1;i > -1;i--) {
 printf("Mama setting array id %d\n",i);
 fflush(stdout);
 CHECK(pthread_mutex_lock(&thread_array->mutex)) == 0);
 thread_array->id = i;
 thread_array->thd_id = thread_id[i];
 printf("Mama assigned work to thread %lu\n", thread_id[i]);
 fflush(stdout);
 CHECK((pthread_cond_broadcast(&thread_array->cond)) == 0);
 CHECK((pthread_mutex_unlock(&thread_array->mutex)) == 0);
 printf("Mama waiting for thread %lu to end\n",thread_id[i]);
 fflush(stdout);
 CHECK((pthread_join(thread_id[i],&thread_result)) == 0);

 CHECK((printf("Sum of random variables was %lu\n",
 thread_array->array[MAXTHREADS]) > 0);
 fflush(stdout);
 CHECK((pthread_cond_destroy(&thread_array->cond)) == 0);
 CHECK((pthread_mutex_destroy(&thread_array->mutex)) == 0);
 free(thread_array);

 exit(0);
}
```

Luku/kirjoituslukot (read/write locks)

- Erottelee tehdäänkö jaettuun dataan lukuoperaatio vai kirjoitusoperaatio:
  - Sallivat useamman prosessin rinnakkaisesti lukea jaettua dataa
  - Kirjoittamaan pääsee vain yksi säie kerrallaan, muut lukijat ja kirjoittajat odottavat vuoroaan
- Pyydetäessä kirjoituslukkoa jää pyytjä odottamaan vuoroaan, esim. lukijoiden tai kirjoittajan poistumista
- Kirjoittajien ja lukijoiden vuorottelu riippuu käyttöjärjestelmästä, esim. jos dataa on lukemassa n säiettä ja säie X pyytää kirjoitus-lupaa, pääseekö X kirjoittamaan n:n lopetettua, vai voiko paikalle tulla uusia lukijoita, jotka ohittavat X:n

Tärkeimmät systeemikutsut

- `int pthread_rwlock_init(pthread_rwlock_t *restrict, const pthread_rwlockattr_t *restrict attr)`
- `int pthread_rwlock_destroy(pthread_rwlock_t *rwlock)`
- `int pthread_rwlock_rdlock(pthread_rwlock_t *rwlock)`
- `int pthread_rwlock_tryrdlock(pthread_rwlock_t *rwlock)`
- `int pthread_rwlock_wrlock(pthread_rwlock_t *rwlock)`
- `int pthread_rwlock_trywrlock(pthread_rwlock_t *rwlock)`
- `int pthread_rwlock_unlock(pthread_rwlock_t *rwlock)`

Esimerkki: thread_rwlock_array.c

```
#include "mydbg.h"

#define MAXTHREADS 10

typedef struct {
 pthread_rwlock_t rwlock;
 unsigned long int sum;
 unsigned long array[MAXTHREADS];
 int readers;
 int writers;
} my_array_t;

my_array_t *thread_array;

void arr_fill(void);
void arr_read(void);
void arr_write(void);
```


121/182

Esimerkki: funktio arr_fill ja thread_routine

```
/* Fill up the array with random values */
void arr_fill(void) {
 int i;

 for(i=0; i < MAXTHREADS; i++) {
 thread_array->array[i] = random();
 }
}

void *thread_routine(void *arg) {
 int i;
 printf("Thread %lu in thread routine, request mutex\n",
 pthread_self());
 fflush(stdout);

 for(i=0; i < 1000; i++) {
 if (random() % 2) arr_read();
 else arr_write();

 sched_yield(); /* Give up the processor */
 }

 pthread_exit(arg);
}
```


122/182

Esimerkki: funktio read()

```
/* Read the array and print information to stdout */
void arr_read(void) {
 int i;

 printf("Thread %lu getting the read lock to array\n",
 pthread_self());
 fflush(stdout);
 CHECK((pthread_rwlock_rdlock(&thread_array->rwlock)) == 0);
 printf("Thread %lu joining on readers\n", pthread_self());
 fflush(stdout);
 thread_array->readers++;
 CHECK(thread_array->writers == 0);
 printf("Now %d readers %d writers\n", thread_array->readers,
 thread_array->writers);
 fflush(stdout);

 for(i = 0; i < MAXTHREADS; i++) {
 printf("Value of array[%d] = %lu\n", i, thread_array->array[i]);
 fflush(stdout);
 sched_yield(); /* Give up processor */
 }

 printf("Sum of array is %lu\n", thread_array->sum);
 fflush(stdout);
 thread_array->readers--;
 CHECK((pthread_rwlock_unlock(&thread_array->rwlock)) == 0);
 printf("Thread %lu exits from read\n", pthread_self());
 fflush(stdout);
}
```


123/182

Esimerkki: funktio write()

```
void arr_write(void) {
 int i;

 printf("Thread %lu getting the write lock to array\n",
 pthread_self());
 fflush(stdout);
 CHECK((pthread_rwlock_wrlock(&thread_array->rwlock)) == 0);
 printf("Thread %lu joining on writers\n", pthread_self());
 fflush(stdout);
 thread_array->writers++;
 CHECK(thread_array->writers == 1);
 CHECK(thread_array->readers == 0);
 printf("Now %d writers %d readers\n", thread_array->writers,
 thread_array->readers);
 fflush(stdout);

 for(i = 0; i < MAXTHREADS; i++) {
 printf("Value of array[%d] = %lu\n", i, thread_array->array[i]);
 thread_array->array[i]++;
 thread_array->sum+=thread_array->array[i];
 fflush(stdout);
 sched_yield(); /* Give up processor */
 }

 printf("Sum of array is now %lu\n", thread_array->sum);
 thread_array->writers--;
 CHECK((pthread_rwlock_unlock(&thread_array->rwlock)) == 0);
 printf("Thread %lu exits from write\n", pthread_self());
 fflush(stdout);
}
```


124/182

Esimerkki: funktio main()

```
int main(void) {
 pthread_t thread_id[MAXTHREADS];
 void *thread_result;
 int i;

 CHECK((thread_array = (my_array_t *) malloc(sizeof(my_array_t))) !=
 NULL);
 memset(thread_array, 0, sizeof(my_array_t));
 arr_fill();
 CHECK((pthread_rwlock_init(&thread_array->rwlock, NULL)) == 0);

 for(i=0; i < MAXTHREADS; i++) {
 CHECK((pthread_create(&thread_id[i], NULL,
 thread_routine, NULL)) == 0);
 printf("Mama created thread %lu\n", (thread_id[i]));
 fflush(stdout);
 }

 for(i=0; i < MAXTHREADS; i++) {
 printf("Mama waiting for thread %lu to end\n", thread_id[i]);
 fflush(stdout);
 CHECK((pthread_join(thread_id[i], &thread_result)) == 0);
 }
}
```


125/182

Esimerkki: main loppu

```
CHECK((printf("Sum of random variables was %lu\n",
 thread_array->sum)) > 0);
fflush(stdout);
CHECK((pthread_rwlock_destroy(&thread_array->rwlock)) == 0);
free(thread_array);

exit(0);
}
```


126/182

Aidat (barriers)

- Aidan avulla on mahdollista synkronoida useita säikeitä tekemään ensin jokin tietty operaatio ja vasta kun kaikki ovat valmiina, suoritetaan jokin toinen operaatio, jne.
- Operaatio voi olla mikä tahansa ohjelman osa, esimerkiksi funktio
- Esimerkki: halutaan että kaikki säikeet suorittavat ensin funktion a() ja kun kaikki ovat sen suorittaneet alkaa funktion b() suoritus

Tärkeimmät systeemikutsut

- `int pthread_barrier_destroy(pthread_barrier_t *barrier)`
- `int pthread_barrier_init(pthread_barrier_t *restrict barrier, const pthread_barrierattr_t *restrict attr, unsigned count)`
- `int pthread_barrier_wait(pthread_barrier_t *barrier)`

Aidan alustaminen

- Aita alustetaan funktiolla:
`int pthread_barrier_init(pthread_barrier_t *restrict barrier, const pthread_barrierattr_t *restrict attr, unsigned count)`
- `count` parametrilla kerrotaan kuinka monta säiettä pitää kutsun `pthread_barrier_wait()` tehdä ennenkuin yksikään pääsee jatkamaan aidasta eteenpäin

Aidassa odottaminen

- Odotus tapahtuu kutsumalla funktiota:
`int pthread_barrier_wait(pthread_barrier_t *barrier)`
- Kun riittävä määrä säikeitä on kutsunut `pthread_barrier_wait()` funktiota:
  - Yksi säie (määrittelemätön) saa paluuarvonaan `PTHREAD_BARRIER_SERIAL_THREAD`
  - Muut saavat paluuarvon 0
  - Virhetilanteessa palautuu 0:sta poikkeava arvo

Esimerkki: thread_barrier.c

```
#include "mydbg.h"

#define MAXTHREADS 10

pthread_barrier_t my_barrier;

void* b(void *arg) {
 printf("Thread %lu executing function b\n", pthread_self());
 fflush(stdout);
 pthread_exit(arg);
}
```

Esimerkki: funktio a()

```
void *a(void *arg) {
 int res;
 printf("Thread %lu executing function a\n", pthread_self());
 fflush(stdout);
 res = pthread_barrier_wait(&my_barrier);

 if (res != 0) {
 if (res == PTHREAD_BARRIER_SERIAL_THREAD) {
 printf("Thread %lu got PTHREAD_BARRIER_SERIAL_THREAD\n",
 pthread_self());
 fflush(stdout);
 }
 else {
 perror("pthread_barrier_wait");
 exit(-1);
 }
 }

 printf("Thread %lu has executed wait on barrier\n",
 pthread_self());
 fflush(stdout);
 b(arg);
 return(arg); /* not reached */
}
```

Esimerkki: funktio main()

```
int main(void) {
 pthread_t thread_id[MAXTHREADS] = {0};
 int i;
 void *res;

 CHECK((pthread_barrier_init(&my_barrier, NULL, MAXTHREADS)) == 0);
 printf("Mama created barrier\n");
 fflush(stdout);

 for(i=0; i < MAXTHREADS; i++) {
 CHECK((pthread_create(&(thread_id[i]), NULL, a, NULL)) == 0);
 printf("Mama created thread %lu\n", thread_id[i]);
 fflush(stdout);
 }

 for(i=0; i < MAXTHREADS; i++) {
 printf("Mama waits for thread %lu to end\n", thread_id[i]);
 fflush(stdout);
 CHECK((pthread_join(thread_id[i], &res)) == 0);
 printf("Thread %lu ended\n", thread_id[i]);
 fflush(stdout);
 }

 CHECK((pthread_barrier_destroy(&my_barrier)) == 0);
 exit(0);
}
```

Muuta hyödyllistä

Sisältö

- POSIX apufunktiot
  - Listat
  - Taulukot
  - Hajautustaulu
  - Binääripuut
  - Satunnaisluvut
- Reaaliaikaohjelmointi
  - Muistiinlukitus
  - Skedulointi
- Vielä kelloista ja ajastimista

POSIX apufunktiot

Listojen käsittely

- #include<search.h>
- Tietorakenteena käytetään:

```
struct qelem {
 struct qelem *q_forw;
 struct qelem *q_back;
 char q_data[1];
};
```

- Uusi alkio lisätään listaan funktiolla:
void insque(void *elem, void *prev)
- Alkio sijoittuu alkion prev jälkeen listaan
- Alkio poistetaan listasta funktiolla:
void remque(void *elem)

Esimerkki (list.c):

```
#include "mydbg.h"
#include <search.h>
```

```
typedef struct list {
 struct list *next;
 struct list *prev;
 char m_jono[1];
} my_list_t;
```

```
int main(void) {
 my_list_t *my_head, *my_tail, *my_item;
 char *input;
 char buf[256+1];
 unsigned long isize;
 my_head = my_tail = my_item = NULL;
```

Esimerkin jatkoa:

```
while((input = fgets(buf,256,stdin))){
 isize = strlen(input) + 1;
 CHECK((my_item = (my_list_t *)calloc(1,
 sizeof(struct list *) * 2 + isize));
 strcpy(my_item->mjono,input);

 if (my_tail == NULL) {
 my_head = my_tail = my_item;
 } else {
 insque(my_item,my_tail);
 my_tail = my_item;
 }

 my_item = my_head;
 isize = 0;
 while(my_item) {
 printf("Item %lu = %s\n",isize++,my_item->mjono);
 my_head = my_item;
 my_item = my_head->next;
 remque(my_head);
 free(my_head);
 }

 return(0);
}
```


TELECOMMUNICATIONS SOFTWARE
AND MULTIMEDIA LABORATORY

139/182

Taulukosta etsiminen (lineaarinen)

- Taulukosta avainta voi etsiä funktiolla:

**void *lfind(const void *key, const void *base,
size_t *nmemb, size_t size,
int(*compar)(const void *, const void *))**

- key parametrissa annetaan etsittävän alkion avain.
- base parametrissa annetaan osoitin taulukkoon.
- nmemb parametri kertoo taulukon alkioden lukumäärän.
- size parametri kertoo yhden alkion koon.
- compar parametri on osoitin vertailufunktion, jossa ensimmäinen parametri on osoitin alkion avain osaan ja toinen parametri taulukon alkioon.
- Palauttaa NULL jos etsittävää alkioita ei löydy taulukosta.

TELECOMMUNICATIONS SOFTWARE
AND MULTIMEDIA LABORATORY

140/182

Taulukkoon lisääminen (lineaarinen)

- Taulukkoon voi lisätä uusia alkioita funktiolla:
**void *lsearch(const void *key, void *base,
size_t *nmemb, size_t size, int(*compar)(const
void *, const void *));**
  - key parametrissa annetaan lisättävä avain. Lisäys tehdään vain jos avainta ei löydy taulukosta.
  - base on osoitin taulukkoon.
  - nmemb on taulukon alkioden lukumäärä
  - size on taulukon alkion koko
  - compar on käytettävä vertailufunktio.
- Palauttaa osoittimen löydettyyn alkioon tai osoittimen lisättyyn alkioon jos ei löytynyt.

TELECOMMUNICATIONS SOFTWARE
AND MULTIMEDIA LABORATORY

141/182

Taulukon järjestäminen

- **void qsort(void *base, size_t nmemb, size_t size, int(*compar)(const void *, const void *));**
  - base on osoitin taulukkoon
  - nmemb on alkioden lukumäärä taulukossa
  - size on yhden alkion koko
  - compar on vertailufunktio, joka saa parametrikseen ensin avaimen ja sitten taulukon alkion
    - palauttaa 0 jos avaimet ovat samat ,
    - < 0 jos avain on pienempi kuin alkio
    - > 1 jos avain suurempi kuin alkio

TELECOMMUNICATIONS SOFTWARE
AND MULTIMEDIA LABORATORY

142/182

Binäärihaku lajitellusta taulukosta

- **void *bsearch(const void *key, const void *base, size_t nmemb, size_t size, int(*compar)(const void *, const void *));**
  - key on osoitin avaimeen
  - base on osoitin taulukkoon
  - nmemb on alkioden lukumäärä taulukossa
  - size on yhden alkion koko
  - compar on vertailufunktio, joka saa parametrikseen ensin avaimen ja sitten taulukon alkion
    - palauttaa 0 jos avaimet ovat samat ,
    - < 0 jos avain on pienempi kuin alkio
    - > 1 jos avain suurempi kuin alkio

TELECOMMUNICATIONS SOFTWARE
AND MULTIMEDIA LABORATORY

143/182

Esimerkki (table.c):

```
typedef struct {
 int nr;
 char *name;
} my_month_t;

#define MONTHS 12

my_month_t months[MONTHS];

static int comp(const void *m1, const void *m2) {
 my_month_t *mi1 = (my_month_t *) m1;
 my_month_t *mi2 = (my_month_t *) m2;

 if (mi1->nr < mi2->nr) return -1;
 else if (mi1->nr > mi2->nr) return 1;
 else return 0;
}
```


TELECOMMUNICATIONS SOFTWARE
AND MULTIMEDIA LABORATORY

144/182

Esimerkin jatkoa...funktio fill()

```
void fill(void) {
 my_month_t m;
 size_t nmemb=0;
 int j;

 for(j = 12; j >= 1; j--) {
 m.nr = j;
 CHECK((m.name = (char *) malloc(256)));

 switch (j) {
 case 1: strcpy(m.name,"Tammikuu"); break;
 case 2: strcpy(m.name,"Helmikuu"); break;
 case 3: strcpy(m.name,"Maaliskuu"); break;
 case 4: strcpy(m.name,"Huhtikuu"); break;
 case 5: strcpy(m.name,"Toukokuu"); break;
 case 6: strcpy(m.name,"Kesakuu"); break;
 case 7: strcpy(m.name,"Heinakuu"); break;
 case 8: strcpy(m.name,"Elokuu"); break;
 case 9: strcpy(m.name,"Syyskuu"); break;
 case 10: strcpy(m.name,"Lokakuu"); break;
 case 11: strcpy(m.name,"Marraskuu"); break;
 case 12: strcpy(m.name,"Joulukuu"); break;
 }
 lsearch((void *)&(m.nr), (void *) &months, &nmemb,
 sizeof(my_month_t), comp);
 }
}
```


145/182

Esimerkin jatkoa...main()

```
int main(int argc, char **argv) {
 int i;

 fill();

 qsort(months, MONTHS, sizeof(my_month_t), comp);

 for (i = 1; i < argc; i++) {
 my_month_t key, *res;
 key.nr = atoi(argv[i]);

 CHECK((res = bsearch(&key, months, MONTHS,
 sizeof(my_month_t), comp)));

 printf("%d. kuukausi on %s\n", res->nr, res->name);
 }
 return 0;
}
```


146/182

Hajautustaulujen systeemikutsut ja tietorakenteet

- **int hcreate(size_t nel)**
- **ENTRY *hsearch(ENTRY item, ACTION action)**
- **void hdestroy(void)**
- Tarvitavat tietorakenteet (<search.h>):

```
typedef struct entry {
 char *key;
 void *data;
} ENTRY;

typedef enum { FIND, ENTER }
ACTION;
```


147/182

Hajautustaulun luonti/tuhoaminen

- Hajautustaulu luodaan funktiolla:
int hcreate(size_t nel)
  - nel parametrillä **arvioidaan** kuinka monta alkiaot enimmillään taulussa on
  - palauttaa 0 onnistuessaan ja jotain muuta virhetilanteessa
- Hajautustaulu tuhoetaan funktiolla:
void hdestroy(void)
- Ohjelmassasi voi siis olla vain yksi hajautustaulu tällä rajapinnalla
- GNU laajennoksessa voi olla useita hajautustauluja (man hcreate_r)

148/182

Hajautustaulusta etsiminen/lisääminen

- Hajautustaulusta voidaan etsiä alkiaot avaimen perusteella funktiolla:
ENTRY *hsearch(ENTRY item, FIND)
  - item.key kentässä tulee olla haettava avain
  - Palauttaa osoittimen löydettyyn alkioon tai NULL osoittimen jos alkiaot ei löydy.
- Hajautustauluun voidaan lisätä uusi alkio funktiolla:
ENTRY *hsearch(ENTRY item, ENTER)
  - item parametrissä on uusi alkio.
  - Palauttaa osoittimen lisättyyn alkioon tai virhetilanteessa NULL osoittimen.

149/182

Esimerkki (hash.c):

```
int main(void) {
 ENTRY i, *ip;
 char *input;
 char buf[256+1];
 unsigned long isize,id=0,j;

 CHECK((hcreate(256)));

 while((input = fgets(buf,256,stdin))){
 isize = strlen(input) + 1;
 CHECK((i.key = (char *)malloc(isize)));
 CHECK((i.data = malloc(isize)));
 sprintf(i.key,"%lu",id++);
 strcpy((char *)i.data,input);
 CHECK((hsearch(i, ENTER)));
 }

 for(j=0;j < id; j++) {
 sprintf(i.key,"%lu",j);
 CHECK((ip = hsearch(i,FIND)));
 printf("id %s data %s\n",ip->key, (char *)ip->data);
 }

 hdestroy();
 return 0;
}
```


150/182

Binääripuiden systeemikutsut

- Etsi ja lisää, jos ei löydy:
void *tsearch(const void *key, void **rootp, int(*compar)(const void *, const void *))
- Etsi (ei lisää, jos ei löydy):
void *tfind(const void *key, const void **rootp, int(*compar)(const void *, const void *))
- Poista:
void *tdelete(const void *key, void **rootp, int(*compar)(const void *, const void *))
- Käy läpi koko puu ja tee solmuille operaatio:
void twalk(const void *root, void(*action)(const void *nodep, const VISIT which, const int depth))

151/182

Esimerkki (bintree.c)

```
void *root = NULL;

int compare(const void *pa, const void *pb) {
 if (*(int *)pa < *(int *)pb) return -1;
 if (*(int *)pa > *(int *)pb) return 1;
 return 0;
}

void action(const void *nodep, const VISIT which, const int depth)
{
 int *datap;

 switch(which) {
 case preorder:
 break;
 case postorder:
 datap = *(int **)nodep;
 printf("%6d\n", *datap);
 break;
 case endorder:
 break;
 case leaf:
 datap = *(int **)nodep;
 printf("%6d\n", *datap);
 break;
 }
}
```


152/182

Esimerkin jatkoa:

```
int main(int argc, char *argv[])
{
 int i, *ptr;
 void *val;
 int num=0;

 if(argc != 2)
 {
 printf("Usage: %s range_of_values\n", argv[0]);
 return 0;
 }

 num = atoi(argv[1]);

 srand(time(NULL));
 for (i = 0; i < 20; i++) {
 CHECK(ptr = (int *)malloc(sizeof(int)));
 *ptr = random()%num;
 CHECK((val = tsearch((void *)ptr, &root, compare)) !=
 NULL);
 }
 twalk(root, action);
 return 0;
}
```


153/182

Satunnaisluvuista

- Tietokone ei sinänsä sisällä mitään todellista satunnaislukugeneraattoria
- Satunnaislukuja luodaan erilaisilla monimutkaisilla funktioilla
- Idea on, että funktiolle annetaan aloitusluku, josta sitten generoidaan uusia "satunnaisia" lukuja
- Samalla aloitusluvulla saadaan aina sama sarja lukuja, siksi aloitusluvun valinnalla on väliä
- Yksi tapa valita aloitusluku mahdollisimman satunnaisesti on käyttää esim. tietokoneen kelloa
- Jos ohjelmassa on säikeitä, pitäisi käyttää funktioita *erand48()*, *rand48()* tai *jrand48()*

154/182

Satunnaislukujen systeemikutsut

- Satunnaislukuja voi myös generoida funktioilla:
  - **double drand48(void)**; palauttaa satunnaisluvun väliltä [0,1[
  - **long int lrand48(void)**; palauttaa satunnaisluvun väliltä 0 -- 2³¹
  - **long int mrand48(void)**; palauttaa satunnaisluvun väliltä -2³¹ -- 2³¹
- Satunnaislukugeneraattori tulee ennen käyttöä alustaa, muuten generaattori palauttaa aina samoja arvoja:
void srand48(long int seedval)
- Ilmeisesti random() on myös varteenotettava funktio, ja rand() lienee sama kuin random()?
- Lisää tietoa manuaalisivuilla

155/182

Realiaikaohjelmointi

Linux

- Linux ei ole varsinainen tosiaikakäyttöjärjestelmä
- Tästä huolimatta Linuxia voi hyvin käyttää ainakin pehmeissä (soft) ja tietyissä tilanteissa myös tiukissa (firm) tosiaikajärjestelmissä käyttöjärjestelmänä
- Kaikkissa esimerkeissä oletetaan että käytössä on Linuxin ydin 2.4.x tai uudempi ja ytimeen on asennettu low latency patch
- Lisäksi oletetaan että käytössä on root-tunnus

157/182

Reaaliaikaohjelmointi Linuxissa

- Ohjelmoija voi periaatteessa tehdä kaksi asiaa, joiden avulla prosessille voi pyrkiä takaamaan suoritusaika:
  1. Sidotaan prosessin käyttämä muisti fyysiseen keskusmuistiin ja estetään sen mahdollinen siirtäminen virtuaalimuistiin avulla levyille
  2. Säädetään prosessin vuorottajaksi tosiaikaskeduleri ja annetaan prosessille korkea prioriteetti

158/182

Muistiavaruuden sitominen

- Tyypillisesti tietokoneen ja käyttöjärjestelmän toteutukseen kuuluu oleellisena osana virtuaalimuisti
- Kun fyysinen keskusmuisti loppuu, virtuaalista muistiavaruutta jatketaan levyille
- Muistin käsittely levyltä, esimerkiksi sivun nouto muistiin ja vieminen takaisin levyille, on suhteessa hyvin hidasta
- Fyysisen muistin loppuessa, levyille joutuvat tyypillisesti vähiten käytetyt muistialueet
- Silti, esimerkiksi kriittiset ja keskeiset KJ:n prosessit eivät saisi joutua sivutuksen kohteiksi ja niiden muistiavaruus ei saisi joutua levyille, vaikka ne välillä olisivatkin "hiljaa"
- Tavallisten käyttäjien prosesseilla ei ole niin väliä...

159/182

Muistiavaruuden sitominen

- Funktioilla mlock and munlock voidaan lukita muistialueita fyysiseen muistiin ja vapauttaa niitä
  - int mlock(const void * addr, size_t len)
  - int munlock(const void * addr, size_t len)
- Kutsujen onnistuminen vaatii root-käyttäjän oikeudet
- Prosessien koko nykyinen ja tulevaisuuden muistinkäyttö voidaan lukita ja vapauttaa kutsuilla:
  - int mlockall(int flags) ja
  - int munlockall(void)
- Mlockall-kutsun lipukeella kerrotaan, halutaanko pelkästään nykyinen (MCL_CURRENT) vai myös tulevat (MCL_FUTURE) muistialueet lukita keskusmuistiin
- Jos lukittavat alueet ylittävät keskusmuistin määrän, virhetilanne on alustariippuvainen

160/182

Esimerkki: mlock.c

```
int main(int argc, char *argv[])
{
 char buf[128];
 int next=0, amount=0;
 unsigned long total=0;
 char *muistivaraukset[1024];

 if (mlockall(MCL_FUTURE) != 0) {
 perror("mlockall");
 printf("varataan sitten ilman mlockall-käskyä...\n");
 }

 while(1) {
 printf("Anna muistivarauksen määrä: ");
 fflush(stdout);
 if (fgets(buf, 128, stdin) == NULL) break;
 amount=atoi(buf);
 if (amount==0) break;
 muistivaraukset[next]=(char *) malloc(amount);
 if (muistivaraukset[next]==NULL) {
 perror("Muistivaraus epäonnistui"); break;
 }
 else {
 total+=amount; next++;
 printf("Muistia nyt varattu %lu tavua\n",total);
 }
 }
 munlockall(); return 0;
}
```


161/182

Ajoittajan vaihtaminen

- Ajoittajan vaihtaminen tapahtuu muuttamalla Linuxin oletusskeduleri toiseksi ja antamalla prosessille prioriteetti
- Tämä tapahtuu funktiolla:
int sched_setscheduler(pid_t pid, int policy, const struct sched_param *param)
  - pid on prosessin tunnus, 0 = tämä prosessi
  - policy on käytettävä ajoitusmenetelmä:
    - SCHED_OTHER
    - SCHED_FIFO
    - SCHED_RR
  - param on rakenne, jossa on:
struct sched_param {
 int __sched_priority;
};

162/182

Ajoittajista

- SCHED_FIFO: preemtiivinen, prioriteettiin perustuva ajoitus
- SCHED_RR: preemtiivinen, prioriteettiin perustuvat ajoitus aikarajalla
- SCHED_OTHER: toteutusriippuvainen ajoitus

163/182

Kelloista ja ajastimista

Kelloista

- Kellonaikaa voi kysellä funktiolla:
`int clock_gettime(clockid_t clock_id, struct timespec *tp)`
- Root voi asettaa kellonajan funktiolla:
`int clock_settime(clockid_t clock_id, const struct timespec *tp)`
- Tietyn kellon tarkkuuden voi selvittää:
`int clock_getres(clockid_t clock_id, struct timespec *res)`

165/182

Kellojen rakenteet

- Mahdolliset kellot:
  - CLOCK_REALTIME : systeemin realikello
  - CLOCK_MONOTONIC : monotonisesti kasvava kello
  - CLOCK_PROCESS_CPUTIME_ID : prosessikohtainen CPU-aika
  - CLOCK_THREAD_CPUTIME_ID : säiekohtainen CPU-aika
- Rakenne timespec

```
struct timespec {
 time_t tv_sec;
 long tv_nsec;
};
```


166/182

Esimerkki (rtclock.c):

```
/* Calculate difference between two timespec times */
struct timespec time_diff(struct timespec t1, struct timespec t2)
{
 struct timespec res;

 if (t2.tv_nsec < t1.tv_nsec) {
 t2.tv_sec--;
 t2.tv_nsec += 1000000000;
 }

 res.tv_sec = t2.tv_sec - t1.tv_sec;
 res.tv_nsec = t2.tv_nsec - t1.tv_nsec;
 return res;
}

/* Calculate something which takes some time */
double b(void) {
 double a = 5;
 int i;

 for(i=0; i < 100000000; i++)
 a = sqrt(a * 1.2);

 return a;
}
```


167/182

esimerkin jatkoa...main()

```
int main(void) {
 struct timespec begin, end, reso, diff;
 double res;

 CHECK((clock_gettime(CLOCK_REALTIME, &begin)) != -1);
 res = b();
 CHECK((clock_gettime(CLOCK_REALTIME, &end)) != -1);
 CHECK((clock_getres(CLOCK_REALTIME, &reso)) != -1);
 diff = time_diff(begin, end);

 printf("CLOCK_REALTIME: Result is %f and time was %ds:%luns and\n",
 res, (int)diff.tv_sec, diff.tv_nsec, (int)reso.tv_sec, reso.tv_nsec);

 CHECK((clock_gettime(CLOCK_MONOTONIC, &begin)) != -1);
 res = b();
 CHECK((clock_gettime(CLOCK_MONOTONIC, &end)) != -1);
 CHECK((clock_getres(CLOCK_MONOTONIC, &reso)) != -1);
 diff = time_diff(begin, end);

 printf("CLOCK_MONOTONIC: Result is %f and time was %ds:%luns and\n",
 res, (int)diff.tv_sec, diff.tv_nsec, (int)reso.tv_sec, reso.tv_nsec);
}
```


168/182

esimerkin loppu...

```
CHECK((clock_gettime(CLOCK_PROCESS_CPUTIME_ID,&begin)) != -1);
res = b();
CHECK((clock_gettime(CLOCK_PROCESS_CPUTIME_ID,&end)) != -1);
CHECK((clock_getres(CLOCK_PROCESS_CPUTIME_ID,&reso)) != -1);
diff = time_diff(begin,end);

printf("CLOCK_PROCESS_CPUTIME_ID: Result is %f and time was
%ds:%luns and clock resolution is %ds:%luns\n",
res,(int)diff.tv_sec,diff.tv_nsec,(int)reso.tv_sec,reso.tv_nsec);

exit(EXIT_SUCCESS);
}
```

Nanosekunnin nukkuminen

- **int nanosleep(const struct timespec *rqtp, struct timespec *rmtp)**
  - **rqtp** parametrillä kerrotaan kuinka kauan halutaan nukkua
  - **rmtp** parametriin palautuu kuinka paljon jäi aikaa jäljelle kutsun päätyttyä esimerkiksi signaaliin
  - Palauttaa arvon 0 jos nukkuminen on päättynyt pyydetyn ajan jälkeen
  - Muuten palauttaa -1 ja asettaa nukkumatta jääneen ajan. **errno** kertoo tapahtuiko virhe vai tuliko signaali (**EINTR**).

Esimerkki (nsleep.c):

```
int main(int argc, char **argv) {
 struct timespec lyhyt_uni, nukkumatta;
 struct timespec begin, end;

 if (argc < 2) {
 printf("usage: nsleep <nsecs>\n"); exit(1);
 }
 lyhyt_uni.tv_sec = 0;
 lyhyt_uni.tv_nsec = atoi(argv[1]);
 nukkumatta.tv_sec = 0;
 nukkumatta.tv_nsec = 0;

 CHECK((clock_gettime(CLOCK_REALTIME,&begin)) != -1);
 CHECK((nanosleep(&lyhyt_uni,&nukkumatta)) != -1);
 CHECK((clock_gettime(CLOCK_REALTIME,&end)) != -1);

 printf("Nukkumatta %lu s %lu ns\n",
nukkumatta.tv_sec,nukkumatta.tv_nsec);
 printf("Aikaa kului %lu ns\n",
end.tv_nsec - begin.tv_nsec);
 exit(0);
}
```

Ajastimet (POSIX Interval Timers)

- POSIX ajastimet mahdollistavat nanosekunnin tarkkuuden ajastuksiin
- Ajastin luodaan dynaamisesti halutulle kellolle
- Standardin mukaan ajastimia pitää olla mahdollista luoda vähintään 32/prosessi
- Ajastimet perustuvat rakenteeseen:

```
struct itimerspec {
 struct timespec it_value;
 struct timespec it_interval;
};
```

Ajastimen luonti/tuhoaminen

- Ajastin luodaan funktiolla:
int timer_create(clockid_t clockid, struct sigevent *restrict evp, timer_t *restrict timerid)
  - Onnistuessaan palauttaa arvon 0, muuten -1
  - **clockid** parametrillä kerrotaan haluttu kello
  - **evp** parametrillä määritellään mikä signaali halutaan ajastimen lauettua
  - **timerid** parametriin palautuu itse ajastimen tunniste
- Ajastin tuhotaan funktiolla:
int timer_delete(timer_t timerid)

Ajastimen asettaminen

- Ajastin voidaan asettaa funktiolla:
int timer_settime(timer_t timerid, int flags, const struct itimerspec *restrict value, struct itimerspec *restrict ovalue)
  - **timerid** on ajastimen tunnus
  - **flags** kentässä kerrotaan annetun ajan muoto:
    - 0 : ajastin herätetään annetun ajan kuluttua
    - **TIMER_ABSTIME** : ajastin laukeaa vain tänä tietyssä aikana
  - **value** parametrissä annetaan itse aika
  - **ovalue** kenttään tallettuu edellisen ajastimen asetukset
  - palauttaa 0 jos onnistuu muuten -1

Ajastimen ylivuoto

- POSIX standardin mukaan ei tarvitse asettaa signaaleja, jotka johtuvat ajastimen laukeamisesta jonoon vaikka käyttäisi POSIX RTS rajapintaa
- Siis ei tiedetä kuinka monta signaalia ajastimen laukeamisesta on tullut
- Siksi on erikseen funktio, jolla voi selvittää kuinka monta kertaa ajastin on lauennut tähän mennessä
- Funktio on:
`int timer_getoverrun(timer_t timer)`

Esimerkki (timer_signal.c):

```
volatile sig_atomic_t nyt_loppu = 0;

void timer_handler(int signum, siginfo_t *info, void *context)
{
 struct timespec now;
 int overrun;

 CHECK((clock_gettime(CLOCK_REALTIME, &now)) == 0);

 if (signum == SIGINT) {
 printf("Trying to kill this program\n");
 nyt_loppu = 1;
 return;
 }
 printf("signal # = %d\n", info->si_signo);
 printf("sending process ID: %lu\n", (unsigned long)info->si_pid);
 printf("real user ID of sending process: %lu\n",
 (unsigned long)info->si_uid);
}
```

Funktio timer_handler() loppuosa:

```
/* Find out the reason of the signal */
switch (info->si_code) {
 case SI_USER:
 printf("Signal from user\n"); break;
 case SI_TIMER:
 printf("Signal from timer expiration\n");
 printf("Time is NOW about %d sec %lu nsec\n",
 (int)now.tv_sec, (unsigned long)now.tv_nsec);

 CHECK((overrun = timer_getoverrun(*(timer_t *)
 info->si_value.sival_ptr)) != -1);

 if (overrun) {
 printf("Timer has overflowed %d times -- error\n",
 overrun);
 }
 break;
}
```

Funktio create_signal_handler()

```
void create_signal_handler(
 int signal,
 void (*sig_handler)(int, siginfo_t *, void *))
{
 struct sigaction act;

 CHECK(sig_handler);

 memset(&act, 0, sizeof(act));
 act.sa_flags = SA_SIGINFO;
 act.sa_sigaction = sig_handler;
 CHECK((sigaction(signal, &act, NULL)) == 0);
}
```

Funktio create_timer() (create_timer.c):

```
void create_timer(int signal, timer_t *my_timer) {
 struct sigevent mysignal;

 memset(&mysignal, 0, sizeof(mysignal));
 memset(my_timer, 0, sizeof(timer_t));

 mysignal.sigev_notify = SIGEV_SIGNAL;
 mysignal.sigev_signo = signal;
 mysignal.sigev_value.sival_ptr = (void *) my_timer;

 CHECK((timer_create(CLOCK_REALTIME, &mysignal, my_timer)) !=
 -1);
}
```

Funktio set_timer() (set_timer.c):

```
void set_timer(
 timer_t my_timer,
 time_t first_sec,
 long first_nsec,
 time_t then_sec,
 long then_nsec)
{
 struct itimerspec new_timer, old_timer;

 CHECK(my_timer);

 memset(&new_timer, 0, sizeof(new_timer));
 memset(&old_timer, 0, sizeof(old_timer));

 new_timer.it_value.tv_sec = first_sec;
 new_timer.it_value.tv_nsec = first_nsec;
 new_timer.it_interval.tv_sec = then_sec;
 new_timer.it_interval.tv_nsec = then_nsec;

 CHECK((timer_settime(my_timer, 0, &new_timer, &old_timer)) !=
 -1);
}
```

Funktio set_timer_to (set_timer.c):

```
void set_timer_to(
 timer_t my_timer,
 struct timespec when)
{
 struct timespec now;
 struct itimerspec exp_time;

 CHECK(my_timer);
 memset(&now, 0, sizeof(now));
 memset(&exp_time, 0, sizeof(exp_time));

 /* What time is NOW */
 CHECK((clock_gettime(CLOCK_REALTIME, &now)) == -1);

 exp_time.it_value.tv_sec = when.tv_sec - now.tv_sec;
 exp_time.it_value.tv_nsec = when.tv_nsec - now.tv_nsec;

 if (when.tv_nsec < now.tv_nsec) {
 exp_time.it_value.tv_sec--;
 exp_time.it_value.tv_nsec += 1000000000;
 }
 /* Time is NOW + i */
 CHECK((timer_settime(my_timer, 0, &exp_time, NULL)) != -1);
 /* Time is NOW + i + j */
}
```


TELECOMMUNICATIONS SOFTWARE
AND MULTIMEDIA LABORATORY

181/182

Lopulta funktio main() (timer.c):

```
extern volatile sig_atomic_t nyt_loppu;

int main(int argc, char **argv) {
 struct timespec resolution;
 timer_t my_timer;
 sigset_t allsigs;

 create_signal_handler(SIGRTMIN, &timer_handler);
 create_signal_handler(SIGINT, &timer_handler);
 /* Get clock resolution */
 memset(&resolution, 0, sizeof(resolution));
 CHECK((clock_getres(CLOCK_REALTIME, &resolution)) != -1);
 printf("Clock resolution is %d sec %lu nsec\n",
 (int)resolution.tv_sec, (unsigned
 long)resolution.tv_nsec);
 /* Create a new timer */
 create_timer(SIGRTMIN, &my_timer);
 printf("Timer %lu created\n", my_timer);
 /* Set timer to 10 * resolution */
 set_timer(my_timer, 0, resolution.tv_nsec * 10,
 0, resolution.tv_nsec * 10);
 /* Wait for signals... */
 sigemptyset(&allsigs);
 while(nyt_loppu == 0) {
 CHECK((sigsuspend(&allsigs)) == -1);
 }
 timer_delete(my_timer);
 exit(1);
}
```


TELECOMMUNICATIONS SOFTWARE
AND MULTIMEDIA LABORATORY

182/182